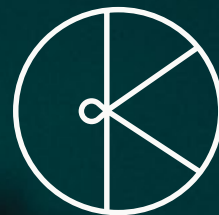


Konstnären



»Vi behöver inte bli upplockade av curatorer, vi väljer varandra.«

0s+1s Collective

NUMMER 4 2018

CYBERFEMINISTER

0s+1s Collective är en motkraft i en manligt kodad värld.

JOBBA IHOP
Tre kollektiv som utforskar konstnärsroller

SPELBRANSCHEN KALLAR
Dataspelsföretagen söker konstnärers kompetens

STADSPLANERARNA
Vilken är konstnärens roll när staden växer?

Konst kräver kreativitet – och de rätta materialen.

Sveriges stora nätbutik för konstnärsmaterial
med över 12 000 artiklar.



**boesner erbjuder 10% rabatt
för alla medlemmar i KRO/KIF**

Detta förutsätter att man i förhand anmäler
sig hos kundservicen med telefonnummer
0304 666036 eller hos sverige@boesner.com

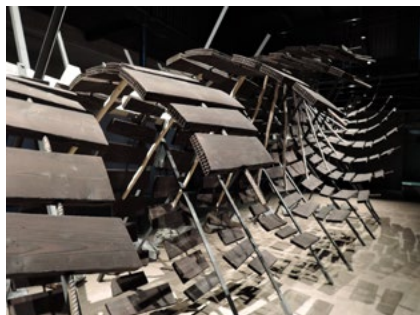
www.boesner.se

boesner

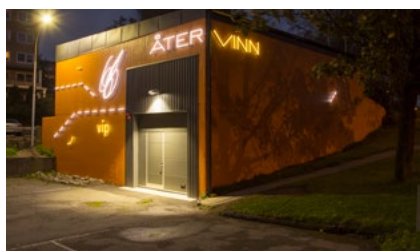


KONSTNÄREN
VINNARE
I KATEGORIN
MEDLEMS-
TIDNINGAR YRKE

SONIA HEDSTRAND: ***”Jag tror att många konstnärer känner sig osäkra inför att samarbeta.”*** Sidan 18.



OM EN BÅT - ETT SAMTAL MELLAN TVÅ SKULPTÖRER
När skulptören **Beth Laurin** såg kollegan **Lars Kleens** *Båt* på Kummelholmen utanför Stockholm blev hon tagen. I ett möte samtalar konstnärerna om tankeprocesser, tekniska detaljer och närvaron av livet och döden i hans konst. Sidan 36.



GESTALTAREN
Ilja Karilampi förvandlar sophuset till en technobunker. Sidan 9.



KONSTNÄRENS PLATS I STADEN
Vilken roll ska konsten spela när staden förtätas och nya bostadsområden byggs? Vad betyder egentligen att bygga hållbart? Allt fler konstnärer tar på sig uppgiften att ifrågasätta stadsplaneringen. Sidan 28.

#METOO, ETT ÅR SENARE
Har något förändrats i konstvärlden sedan uppropet **#konstnärlig-frihet**? Sidan 10.

BILDUPPHOVSRÄTT
”Google och Facebook skär i dagsläget guld med täljkniv.”
Sidorna 44-46.

SPELBRANSCHEN KALLAR
Dataspelsföretagen efterfrågar konstnärlig kompetens. Men hur bra passar konstnärer in i spelbranschen? Sidan 34.



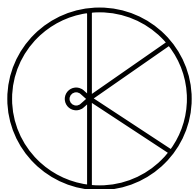
JOBBA IHOP
Cyberfeminister, träskaktivister och ultrateknologer. KONSTNÄREN har träffat tre kollektiv som experimenterar med sina konstnärsroller för att verka i takt med samtiden. Sidan 14.

FORSKAREN
Andreas Ejiksson väcker liv i 80-talsdrömmen om en gemensam europeisk tv-kanal. Sidan 6.



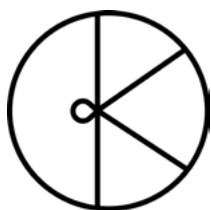
KONSTNÄRERNAS RIKSORGANISATION
MEDLEMSSIDOR, sidorna 40-43.
Katarina Jönsson Norling:

”I år kan vi glädjas åt historiskt stora satsningar på konstnärernas villkor.”



Sofia Curman: "Det enklaste och mest radikala sättet att bryta med myten om det ensamma konstnärsgeniet är att arbeta i grupp."

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Sofia Curman
Formgivare: Markus Edin
Medarbetare i detta nummer: Margareta Bloom Sandebäck, Jenny Damberg, Beth Laurin, Victoria Machmudov, Karolina Modig, Olle Niklasson, Frida Sandström, Emil Åkerö.
Omslagsfoto: Margareta Bloom Sandebäck
Korrektur: Johanna Lundeberg
PRENUMERATION HELÅR 275 KR.
Teckna prenumeration på www.kro.se.
Prenumerationsfrågor: Eva Skarbäck, eva@kro.se
Annonser: Hans Flygare, hans@annonshuset.se, 08-662 75 03
Redaktionen: Konstnären, KRO, Hornsgatan 103, 9 tr, 10462 Stockholm, e-post: sofia.curman@kro.se
konstnaren@kro.se
www.kro.se
e-post: kro@kro.se
Tryck: Trydells Tryckeri AB, Upplaga 9500 ex
Tidningen ges ut av AB Svensk Konstnärsservice



B Bildupphovsrätt

**Konstnärernas
Riksorganisation.**

FOTO: TEAMLAB

Det finns ett välkänt glapp mellan konstens starka ställning i vårt samhälle och konstnärens status i detsamma. På ett politiskt plan är majoriteten av riksdagspartierna överens om att den fria konsten är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle. På bred politisk front är man överens om att konst förbättrar vår livskvalitet och levnadsstandard, det visade sig inte minst när riksdagen i maj i år klubbade igenom propositionen *Gestaltad livsmiljö*. Trots detta är medelinkomsten för svenska konstnärer 13 000 kronor i månaden; trots detta är det sällan jag hör sägas att konstnärstrycket är rätt att välja om man vill göra verklig skillnad.

För att höja konstnärernas status, och därmed deras ekonomiska och sociala villkor, borde vi tala mer om vad de egentligen bidrar med när de skapar, och hur deras idéer och arbetsmetoder har kommit att bli allt viktigare inom olika delar av samhället: Konstnärlig forskning är numera en etablerad del av den akademiska världen, pedagogiken har i decennier influerats av konstnärliga metoder, och i takt med att den offentliga konsten har fått ett uppsving tar många konstnärer också klivet in i arkitektur och stadsplanering.

I det här numret av KONSTNÄREN utforskar vi olika slags konstnärroller, och det visar sig att det enklaste men också mest radikala sättet att bryta med myten om det ensamma konstnärsgeniet är att arbeta i grupp. Det kan vara i kollektiv med andra konstnärer, eller i projektgrupper med andra yrkesroller: klimatforskare, webbingenjörer, lärare eller arkitekter.

Än så länge sker tvärdisciplinära och samhällstillvända samarbeten nästan uteslutande på konstnärernas initiativ. Men med de utmaningar som vårt samhälle och värld står inför, som kräver nya idéer och lösningar, är jag övertygad om att konstnärsperspektivet kommer att lyftas fram och vara eftertraktat. I den statliga utredningen *Konstnär - oavsett villkor*, som kom i våras, står att om bara några år ska minst 35 statliga myndigheter ha en anställd konstnär. Målet är sedan att övriga myndigheter ska följa efter. Det är spännande att tänka på vad en konstnär skulle kunna bidra med i verksamheter som Migrationsverket, Energimyndigheten eller Rymdstyrelsen. ●



Sofia Curman
Chefredaktör

650 000

KRONOR
MER I MU

Kalmar län har ökat sina medverkans- och utställningsersättningar (MU) till konstnärer från 300 000 kr 2014 till 950 000 kr i år.

26

NYANLÄNDA
GUIDER

Det hyllade Berlinprojektet *Multaka*, där flyktingar från Irak och Syrien har utbildats till museiguider, har nu spridit sig till Oxford i Storbritannien, där den första gruppen nyutbildade guider börjar hålla visningar på arabiska i slutet av året.

11
PLATSER

Luleåbiennalen sprider ut sig på bland annat Luleå konsthall, Norrbottens museum, Rödbergsfortet i Boden, Svenskt fjäll- och samemuseum i Jokkmokk samt under Natifestivalen i Korpilombolo. Pågår till och med den 17 februari.



FOTO: ANNA DANIELSSON/NATIONALMUSEUM

13
MILJONER ARBETSTIMMAR

har lagts på renoveringen av Nationalmuseum. Över 3 000 personer från mer än 50 olika yrkesgrupper har arbetat i projektet, vars nota landade på 1,2 miljarder kronor.

15
NYA
OFFENTLIGA
VERK

Göteborg börjar se resultat sedan enprocentsregeln 2013 gick från att vara en rekommendation till att bli ett krav för stadens helägda bolag och förvaltningar. 15 verk har färdigställts och ytterligare ett 30-tal är på väg.

35

statliga myndigheter ska ges i uppdrag att från 2020 inrätta varsitt konstnärligt residens där en konstnär bjuds in att arbeta inom myndighetens verksamhet, föreslås i konstnärspolitiska utredningen som kom i våras.

280 860

KRONOR

Konstnären Saga Berlin dömdes i tingsrätten att betala ett högt skadestånd för att hon i konstprojektet *Uppfinn nåt eller dö* låtit måla botten på en tom simbassäng i Hägersten. Verket hade hon tänkt skicka in till Liljevalchs vårsalong. Saga Berlin, som nekar uppsåt eftersom hon avsåg att själv bekosta sanering av bassängen, kommer att överklaga domen.



VERK

SAGA BERLIN
Folkbildning, 2017.



Television för hela Europa

Kan Europas fragmentisering hejdas med hjälp av trettiofem år gammal tablå-tv? Andjeas Ejiksson undersöker saken i sin doktorsavhandling vid Akademin Valand.

I början av 1980-talet gjorde European Broadcasting Unions experimentella försök att få igång en gemensam public service-kanal för ett framtida Europa. Projektet gick under namnet Eurikon och följdes några år senare av en fullt fungerande tv-kanal som kallades Europa Television, men den lades ner efter 18 månader. I sitt forskningsprojekt *Television Without Frontiers*, en

televiserad dokumentär performance i fyra korta avsnitt, plockar konstnären Andjeas Ejiksson upp idéerna från Eurikon och undersöker betydelsen av en sådan "common ground", eller en gemensam plattform, för ett Europa som ser helt annorlunda ut än för tre decennier sedan. Projektet är en del i hans doktorsavhandling och kommer att visas och distribueras som ett rörligt

bildkonstverk och en tv-produktion. **På vilket sätt är själva tv-produktionen en del i din avhandling?**

– Det vi gör med tv-inspelningarna är metoden. Motorn i avhandlingarna är sedan tillkommer ett textavsnitt som beskriver processen runt de frågor som ledde fram till den här iscensättningen och den kommande distributionen av programmen. Ur forskningssynpunkt



FOTO: RICARD ESTAY (SAMTLIGA)



”De som ritade upp Schengenavtalet drömde nog inte om att människor skulle drunkna i Medelhavet eller att man skulle bygga murar runt Europa.”

Andjeas Ejiksson



Andjeas Ejiksson har skrivit manus och agerar regissör och observatör.

tänker jag att distributionsdelen är mer intressant än tv-delen – det är ganska begränsat hur mycket det går att artikulera i ett tv-program – och vilken typ av samtal eller vilka processer materialet kommer att ge upphov till, så distributionen kommer att vara huvudfokus i avhandlingen.

Eurikon handlade specifikt om tv och ett föränderligt klimat för västerländsk television under 1980-talet, men är detta överhuvudtaget relevant under internet?

– Det är en anakronism, och mitt förslag är inte att göra Eurikon igen men det ställer en fråga om public service som jag fortfarande tycker är relevant. Även om internet i många avseenden

överbryggar gränserna som fanns så artikulerar Eurikon tydligt ett slags vision, och huvudfrågan i projektet är inte om Eurikon skulle vara bärkraftigt utan vad det skulle innebära att ställa en snarlik fråga idag. Jag tänker att vi befinner oss i en medial miljö där public service fortfarande är en stark institution, och det som intresserar mig är att det är en väldigt nationellt orienterad institution, paradoxal i det avseendet att den varken ska vara propaganda eller saluföra någonting utan vara av och för folket, och frågan är då vad som händer om vi vill skapa en public service-tjänst för en ickena-tionell publik.

Finns ett element av romantik eller nostalgi i ditt sätt att betrakta Eurikonprojektet?

– Jag är väl en kluven romantiker. De som ritade upp Schengenavtalet drömde nog inte om att människor skulle drunkna i Medelhavet eller att man skulle bygga murar runt Europa. Det fanns en vision om något större, men den gränslösa gemenskapen har för många människor också inneburit en livsfarlig situation rent bokstavligt på grund av nationalism och säkerhetstänkande. Men jag kan sakna fantasin om att en annan värld är möjlig.

Olle Niklasson

LÄSTIPS TVÅ TIDSKRIFTER FRÅN NORR

Lulu-journalen

LULEÅBIENNALEN
2018

Lulu-journalen kommer att ges ut i totalt sju nummer som en upptakt till och under årets Luleåbiennal. Tidskriften ger genom intervjuer, arkivmaterial, musik, poesi och



essäer en inblick i biennalens rese-archprocess. Varje

nummer tar sin utgångspunkt i ett offentligt konstverk i Norrbotten – verk som i sin tur leder in på viktiga men också såriga teman som fascismen i Norrbotten på 30- och 40-talen, och den traumatiska baksidan av flytten av Malmberget.

Provins

NORRLÄNSKA
LITTERATURSÄLLSKAPET

Provins är en norrländsk litterär tidsskrift som förutom texter av fantastiska författare och poeter bjuder på vinjetten numrets konstnär. I Provins nr 3 2018 berättar Knutte Wester om



bakgrunden till sitt verk *En koja åt min bror*. Det

är en gripande historia om två barnhemsbarn som får tjäna som fond till numrets tema svikare. Kan vi läka och försonas efter att ha blivit svikna? Förväntar vi oss någon form av lojalitet från konstnärer, och i så fall till vad, eller vem?

TVÅ FILMER AV KONSTNÄRER



X&Y

Efter succén med Återträffen spelar Anna Odell farliga roller kring identitet och könsnormer med Mikael Persbrant och andra ur Skandinavien skåderspelarelit.



Aniaya

I konstnären Pella Kågermans och filmaren Hugo Liljas tolkning av Harry Martinsons rymdepos framstår rymdskeppet som en mycket trovärdig och närliggande framtidsvision av vår tids finlandsfärjor, som evakuerar människorna från klimatkatastrofen på Tellus och samtidigt erbjuder shopping, barer och relaxavdelningar.



BILD: NEVADA MUSEUM OF ART

En raket med två konstsatelliter ombord väntar på nedräkning i Kalifornien. Konstnären Trevor Paglens diamantformade skulptur bär tydliga referenser till Kazimir Malevich idéer om hur möjlig rymdkonst skulle kunna se ut. Tavares Strachans skulptur är en byst av den första afroamerikanska astronauten. I en månads tid kommer uppmärksamma jordbor att kunna beskåda konstverkens vandring över stjärnhimlen.

”Väldigt många tyckte att det här bara var en politisk agenda, något slags populistisk vänstergrej.”

Konstnärsklubbens ordförande Anders Palmér beskriver reaktionerna hos medlemmarna 2014 när några i klubben föreslagit en ändring av stadgarna från 1856 om att släppa in kvinnor i det slutna sällskapet.



FOTO: ÅKE E:SON LINDMAN



thinking thinking dot dot dot

Var: Rannebergen, Göteborg
När: Invigdes september 2018

FOTO: JAN PETER DAHLQVIST

När gammalt komprimatorhus i Rannebergen i Göteborg skulle renoveras och få en ny funktion som återvinningscentral, önskade bostadsområdets bovärdar och fastighetsskötare en konstgestaltning. Konstnären Ilja Karilampi bestämde sig för att förvandla en betonggrå box till en orange technobunker.

Berätta om ditt verk thinking thinking dot dot dot!

– Det är en serie motiv tecknat i LED-neon på en betongbunker målad i orange. Jag ville göra något glamoröst av den all dagliga platsen, upphöja atmosfären till något speciellt, typ en Vegas-känsla på parkeringen när folk passerar eller lämnar in skrot. Något slags estetiskt exklusivitet som talar till mottagaren och platsen och som inger en känsla av eufori och eskapism. Titeln kommer från en låt av brittiska Novelist, där han beskriver en process, typ som sms-bubblan med punkter när man väntar på svar.

Det är en återvinningsstation du arbetat med. Hur har du tänkt kring publiken i ditt arbete?

– Att Rannebergen är en förort talade till

mig – möjligheten att skapa något specifikt just här som bryter mot förväntningarna. Nu liknar byggnaden mer en technobunker än en återvinningscentral. Men för att återkomma till din fråga så kände jag att både renoveringen av byggnaden och konstverket står för något nytt i området, att det satsas på det. Och detta är ingen sliten betongmural, eller graffitti, vilket man ibland som en kliché kan se i förorterna. Den orange färgen är direkt inspirerad av det område i Göteborg där jag växte upp, Studiegången. Ordet ÅTERVINN står uppdelat runt hörnet och blinkar, så att VINN syns mot bussvägen.

Hur fick du uppdraget? Kan du berätta hur processen för projektet har sett ut?

– Efter att ha varit inblandad i ett annat större projekt i Flemingsberg via Statens Konstråd, fick jag en inbjudan om att göra ett skissförslag för Rannebergen, och det godtogs sen. Jag jobbade tätt med Sarah Hansson på Göteborg Konst, som jag kände var insatt i mitt uttryck och vad vi

Om uppdraget

Upphandlingen av konstgestaltningen var ett samarbete mellan Bostadsbolaget och Göteborg Konst inom ramen för enprocentsregeln. Budget: 215 000 kronor inklusive konstnärens arvode (varav en tredjedel är rekommenderat för konstnären att budgetera som arvode). Konstnären fick också 25 000 kronor i skissarvode.

kunde göra, samt Bostadsbolaget, under det dryga år det tog innan det till slut satt uppe. Det roligaste var att se vad vi exakt kunde göra i tekniken LED-neon, men samtidigt insåg jag en del begränsningar i budgeten vilket gjorde att jag fick skala av en del motiv. Hur som helst så älskar jag den minimala men expressiva looken när det nu står klart.

Vad betyder sådana här offentliga gestaltungsuppdrag för dig som konstnär?

– Det coola är att kunna göra något mycket större än jag vanligtvis gör och arbeta med ordentliga producenter, som i det här fallet Focus Neon. Plus vetskapen om att verket liksom står där ute någonstans 24/7. Jag hoppas alltid på att skapa något som ligger i framkant visuellt, sedan får framtiden utvisa om man träffat någorlunda rätt, det blir som ett spel.

Sofia Curman

Konstlivet efter #metoo

För ett år sedan publicerade KONSTNÄREN metoo-uppropet #konstnärligfrihet med vittnesmål om sexuella övergrepp, trakasserier och maktmissbruk med sexistiska förtecken i konstvärlden. Uppropet skakade Konstsvetige, och många anrika konstinstitutioner har varit tvungna att rannsaka sig själva på djupet. Nu frågar vi några institutionschefer och framstående röster i metoo-rörelsen om något har förändrats och hur stämningen är i konstvärlden ett år senare.

FOTO: PETRA COPPLA DAHLBERG



På Modernas Museets arrangemang #metoo - ett år senare i oktober 2018, gjorde NKK en magiperformance där klubben kungjorde sitt manifest.

Nya Konstnärsklubben

Nya Konstnärsklubben, NKK, bildades som en avknoppning av #konstnärligfrihet i april 2018, och verkar för kvinnor, icke-binära och transpersoner inom konstfältet. I nuläget har klubben 47 medlemmar. Charlotte Åberg är ordförande och talesperson.

Tycker ni att något har förändrats sedan #konstnärligfrihet? Är exempelvis samtalen/kontakten kollegor emellan eller med institutioner/gallerister annorlunda?

– Genom #konstnärligfrihet har fler yrkesverksamma i Sverige börjat samarbeta mot könsdiskriminering och patriarkalt förtryck inom konst. Många tycker att det är lättare att prata nu när övergreppen inte hemlighålls längre. När #metoo nämns i ett samtal med internationella kollegor, påminns vi också om att det är en mycket större, global rörelse som vi kan få stöd ifrån om folk börjar glömma och återgå till gamla mönster.

Vad har NKK gjort för att hålla #metoo vid liv?

– Vi samlas runt ett gemensamt behov av att hitta en ny, verkningsfull feministisk metod, ett intresse för magi, sekulär andlighet och för att arbeta med aktivism. Vi jobbar utifrån magisk aktivism mot patriarkala strukturer, konsumism och utsugning av jordens resurser. Just nu nystar och gräver vi i privilegier som produceras inom vithetsnormen. Metoo-rörelsen hålls vid liv genom att den täcker allt större områden numera. Orsaken till de sexuella övergreppen och orättvisorna som var startskottet till #metoo kommer från ett maktmissbruk på flera fronter.

Vad är magisk aktivism och hur det kan vara ett verktyg för att skapa en mer jämlik konstvärld?

– Magi är, som vi ser det, ett kraftfullt verktyg för att nå undermedvetna skikt i det mänskliga psyket, att arbeta med en positiv egouplösning och för att skapa mer lyhördhet mellan oss. Magi har att göra med att utföra handlingar och ceremonier. Så som du tänker och handlar blir det. Därför tror vi att magiutövandet också kan påverka en politisk verklighet. Aktivism agerar för politisk förändring och samhällsbygge på gräsrotsnivå. I USA genomförs magisk aktivism mot Trumps agenda, och liknande aktioner förekommer mer och mer på olika håll i världen. ●



Ann-Sofi Norring

Vice museichef, Moderna Museet.

På vilka sätt påverkade #konstnärligfrihet och #metoo Moderna Museet?

– Ingen organisation, ingen individ var nog opåverkad av #metoo och för oss inom konstfältet har ju #konstnärligfrihet varit av stor vikt. Det viktiga tror jag är att vara ödmjuk inför den verklighet som synliggörs och samtidigt lösningsorienterad i de delar där vi faktiskt kan åstadkomma förändringar. Vad gäller Moderna Museet specifikt så fortsätter vi att synliggöra kvinnliga konstnärskap – oftast är det ju just kvinnliga konstnärer som gör andra perspektiv än de vedertagna märkbara – och över huvud taget arbeta för att lyfta fram vår mångfacetterade värld i hela vår programsättning.

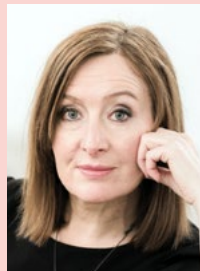
Moderna Museet anordnade en hearing i december 2017 där konsthögskolor, Konstakademien och Konstnärsnämnden deltog. Vi har under året kontinuerligt hållit möten med engagerade personer ur #konstnärligfrihet. Ansvarig intendent från vår sida är Catrin Lundqvist. I oktober arrangerade programkvällen ”#Metoo – ett år senare” för att fira tillblivelsen av Nya konstnärsklubben för kvinnor, icke-binära och transpersoner som vill inspirera till aktivism.

Har ni drivit igenom några förändringar på Moderna Museet som är relaterade till #metoo och #konstnärligfrihet?

– Regelrätta förändringar kan jag inte påstå att vi har drivit igenom, däremot finns en ökad grad av medvetenhet hos alla som arbetar på museet – något annat vore ju märkligt. Vad gäller policyer mot kränkande särbehandling som man brukar referera till så har vi haft dem på plats sedan tidigare och internt inte haft några större svårigheter på senare år. Sedan är det ju så att när olika grupperingar blir för homogena – de flesta tekniker hos oss är män, konservatorerna är kvinnor – så får man vara extra vaksam. All erfarenhet säger ju att någorlunda blandade team har störst framgång. ●

OM UPPROPET

#konstnärligfrihet är konstvärldens metoo-upprop och undertecknades av 1 625 kvinnor, icke-binära och transpersoner i konstbranschen. Uppropet publicerades av KONSTNÄREN den 5 december 2017.



Sara Arrhenius

Rektor, Kungl. Konsthögskolan (Kkh)

På vilka sätt drabbade #konstnärligfrihet Kungl. Konsthögskolan?

– Konsthögskolan förekom flitigt i vittnesmål i #konstnärligfrihet. Det var också tydligt att den psykosociala arbetsmiljön på skolan var dålig. I kölvattnet av #metoo framkom händelser som skett mellan professorer/lärare och studenter som behövde utredas.

Vilka förändringar har du drivit igenom som är relaterade till #metoo och #konstnärligfrihet?

– Vi har skapat en process för hur vi som skola går till väga när vi får kännedom om kränkningar, diskrimineringar och särbehandlingar och har tydliga policyer och handlingsplaner. Vi hoppas det ska motverka den tystnadskultur som fanns på skolan. Studenter och medarbetare ska känna sig trygga i att våga anmäla om de känner sig utsatta samt att de också ska veta vad som händer om de väljer att anmäla. Vi har också anställt ett studentombud för att löpande kunna arbeta med elevernas arbetsmiljö och fånga upp tidiga signaler på om något inte står rätt till. Vi

"Det finns ett tydligt före och efter #metoo."

kommer också fortsätta att ha aktiviteter där vi diskuterar hierarkier, trakasserier och utanförskap. Detta för att hela tiden hålla samtalet om de här frågorna levande. Sedan har vi också gjort en större omorganisation av skolan för att skapa en tydligare och mer transparent organisation och motverka informella maktstrukturer.

Nu har studenterna representation i alla råd och nämnder för att kunna få mer insyn och påverka sin utbildning.

Ett år efter #metoo och #konstnärligfrihet, märker du någon generell skillnad på klimatet i konstbranschen?

– Det finns ett tydligt före och efter #metoo. Det har skapat en ny uppmärksamhet på hur makt utövas i konstlivet och hur det begränsar människors möjligheter. Det har varit en omskakande ögonöppnare som gett oss ny kunskap. Den kunskapen kan vi använda för att förändra, men den förändringen kommer att ta tid. ●

ENKÄT EFTER #METOO



FOTO: SNÖVIT SNOW HEDSTIERNA

Snövit Snow Hedstierna

Konstnär.

Tycker du att något har förändrats sedan #konstnärligfrihet? Är exempelvis samtalen/kontakten kollegor emellan eller med institutioner och gallerier annorlunda?

– Det har definitivt arrangerats fler samtal, debatter och evenemang kring detta nu än innan. Speciellt på internationella konstmässor och biennaler och bland specifika konstnärsgrepp. Jag upplever också att det blivit ett mer aktuellt ämne att tala om på sammankomster och middagar. Men samtidigt tycker jag att de viktigaste samtalen i stort sett inte har existerat, i alla fall inte för mig själv. Jag tänker då på samtal med de institutioner, gallerier eller andra aktörer som du som konstnär arbetar med. De intima, interna samtalen som måste till för att en större förändring ska kunna ske. Jag märker också att det ännu är för få män som väljer att delta i diskursen. Flera manliga kollegor har uttryckt till mig hur de inte orkar bry sig och tycker ämnet är för jobbigt och att de hellre fokuserar på något som är positivt för dem. Det är tröttsamt och destruktivt och svagt tycker jag.

Du var väldigt synlig under metoo-rörelsen, med din text i KONSTNÄREN och intervjuer i flera stora medier. Hur var gensvaret på ditt engagemang från konstvärldens håll?

”Flera manliga kollegor har uttryckt till mig hur de inte orkar bry sig och tycker ämnet är för jobbigt och att de hellre fokuserar på något som är positivt för dem.”

– Ja, jag förväntade mig inte att bli så synlig men när jag fick frågan att delta i olika debatter i Norden så kände jag ett ansvar. Jag har fått ett oerhört fint bemötande från konstaktörer och konstnärer i Sverige, Danmark och Norge där jag varit som mest aktiv. Många har uttryckt att de är tacksamma för att någon vågar prata om detta och säger att mitt engagemang har gjort stor skillnad för dem. Flera yngre konstnärer har hört av sig och bett om stöd och råd och även peppat mig i mitt skapande. Det har gjort mig väldigt glad och motiverad!
Har metoo-rörelsen påverkat hur människor ser på din konst, tror du?

– Min konst har länge handlat om mänskligt värde, jämställdhet, intimitet, makt och andra existensiella frågor. Efter #metoo har jag märkt att speciellt journalister vill benämna min konst i förhållande till #metoo, vilket jag tycker kan vara problematiskt. Samtidigt märker jag att fler verkar känna sig hemma i vissa av mina konstverk efter #metoo och att de verk som har någon förankring i jämställdhet eller feminism kanske blivit lättare att ta till sig för fler eller tala om när man fått ett begrepp att förhålla sig till. För mig är det dock viktigt att låta konsten vara fri från förhållningskrav till aktuella debatter. ●

Konstnären Snövit Snow Hedstierna skrev en uppmärksam text i KONSTNÄREN nr 4 2017 om sexuella trakasserier på stora internationella konstmässor. Dagens Nyheter, ETC, Kunstkritikk och flera andra nordiska medier gjorde stora intervjuer med Snövit i samband med #metoo, och hösten 2018 har utställningen *The Pavilion* på Skövde konstmuseum väckt stor uppmärksamhet.



Maria Lantz

Rektor, Konstfack.

På vilka sätt påverkade #konstnärligfrihet och #metoo Konstfack?

– Utan tvekan ökades medvetenheten om sexuella kränkningar. Erfarenheter av metoo-relaterade händelser i olika former kom fram och benämndes. På Konstfack agerade vi genom att berätta om skolans rutiner och policyer och vad en kan göra om situationer uppstår. Detta skedde via mejl till alla i organisationen med länkar till våra dokument på intranätet. Med omedelbar verkan inkluderade vi frågor om kränkande beteenden vid referenstagning som en del av bedömningen kring ”pedagogisk skicklighet” då vi anställer lärare. Personligen fick jag ta del av berättelser som främst låg långt tillbaka i tiden och i vissa fall avkrävdes jag som rektor ansvar också för det som hänt då. Det var både svårt, utmanande och lärorikt. Vi gick också till botten med något fall rörande härskartekniker som låg flera år tillbaka på Konstfack. Under året

”Jag är övertygad om att vi blivit bättre på att se, höra, förstå och agera på metoo-relaterade situationer.”

har två händelser i närtid hanterats. Vad jag nu hoppas är att vi alla blivit mer medvetna och därmed håller frågan levande på många olika sätt – här ligger den största vinsten. Och jag är övertygad om att vi blivit bättre på att se, höra, förstå och agera på #metoo-relaterade situationer. Bland andra förändringar har vi också skärpt våra fest- och alkoholregler eftersom vi vet att risken för övergrepp ökar när alkohol finns med i bilden. Däremot vill vi också fortsättningsvis att stunder ska kunna anordna fester – här har det uppstått en del missförstånd.

Ett år efter #metoo och #konstnärligfrihet, märker du någon skillnad på klimatet i konstbranschen?

– Baksidan av #metoo – när debatten var som mest intensiv – var ett och annat missriktat angrepp där allmän frustration, frågor om makt och positioner tycktes ge vind i seglen för att döma personer och ibland institutioner för oförätter eller problem som inte hade med #metoo att göra. Det var obehagligt att se och jag var rädd att det därmed skulle bli en backlash för kärnfrågorna i #metoo, att de skulle försvinna. Men nu, ett år senare, tycker jag mig se att det finns en bred förståelse för problemet med sexuella trakasserier. Jag tror att det skett en förändring på ett djupare plan, inne i många människor. Det är inte längre några få feminister som väsnas, detta rör oss alla. ●

LÄS MER

Metoo-relaterat i KONSTNÄREN
Det senaste året har KONSTNÄREN publicerat reportage om sexuella trakasserier på konstmässor, om det utbredda maktmissbruket på landets konstkolor och hur #metoo fått konstnärer att organisera sig för jämlikhet. Alla artiklar finns på kro.se.



Gertrud Sandqvist

Rektor, Konsthögskolan i Malmö.

På vilka sätt påverkade #konstnärligfrihet och #metoo Konsthögskolan i Malmö?

– Konsthögskolan i Malmö är en del av Lunds universitet, vilket innebär att förändringar är koordinerade med universitetet. På fakultetsnivå har vi gått igenom handlingsplaner för att se till att universitetets nolltolerans mot sexuella trakasserier verkligen efterlevs. Som

ett led i detta måste samtlig undervisande personal på hela universitetet gå igenom en utbildning i vad sexuella trakasserier kan innebära och hur en kan hejda det.

– Historiskt har det funnits på en del konsthögskolor en olycklig och osund kultur där såväl manliga som kvinnliga lärare inledde sexuella relationer med studenter. När Konsthögskolan i Malmö startade 1995 ville vi ändra på detta, bland annat genom att ingen lärare får lov att ha ett ateljébesök utan att vara uttryckligen inviterad av studenten. Detta införde vi 1995 och det har fungerat sedan dess. ●

NYA KONSTNÄRSROLLER



Gruppar

Myten om det ensamma konstnärsgeniet är, om inte död, så i alla fall utmanad. KONSTNÄREN har träffat tre kollektiv som experimenterar med sina konstnärsroller för att verka i takt med samtiden.



bete

Rut Karin Zettergren, Anna Kinbom och
Sonia Hedstrand utgör tillsammans med
Choterina Freer Os+1s Collective.

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

Os+Is Collective

En kollektiv hjärna på nätet

För cyberfeministiska Os+Is Collective är den digitala närvaron central, både som arbetsmetod och tematik. När man vill skapa strukturförändringar i en manligt kodad värld är det enklast att arbeta tillsammans.

- **KONSTVÄRLDEN PRÄGLAS** ännu av den modernistiska idén om det ensamma konstnärsgenet. Som flera kvinnor i grupp motarbetar vi den ideologin. Vi behöver inte bli upplockade av curatorer, vi väljer varandra, säger Sonia Hedstrand, en av medlemmarna i konstnärgruppen Os+Is.

Jag intervjuar henne och de tre andra, Anna Kinbom, Rut Karin Zettergren och Choterina Freer, i ett gruppsamtal på Skype. Eftersom gruppens medlemmar verkar mellan flera städer och länder präglas samarbetet av kontakt via digitala medier, som de alla också använder som medium i sina konstnärskap.

Os+Is har lånat sitt namn från Sadie Plants bok *Zeroes and Ones: Digital Women and the New Technoculture* från 1997. Liksom Plant vill Os+Is kartlägga kvinnornas roll i den tekniska utvecklingen – och aktivt verka för att förändra denna, tillsammans. Behovet av en grupp gemenskap växte fram redan under utbildningstiden. Nu är de alla yrkesverk-samma sedan många år och har samtliga parallella individuella karriärer.



”Den digitala närvaron har blivit central för oss.”

Choterina Freer

Nu har samarbetet pågått i fem år och Os+Is har upparbetat arbetsmetoder där både deras egna konstnärskap och gruppens gemensamma ryms. Ofta refererar medlemmarna till varandra i sina respektive verk och på samma vis fogas också deras individuella arbeten och research in i gruppens gemensamma projekt. Att låna och dela på det viset förutsätter en öppenhet och ett internt förtroende. Något som inte är en självklarhet i konstvärlden.

- Jag tror att många konstnärer känner sig osäkra inför att samarbeta, eftersom de inte har fått redskap för sådant. Därför är de rädda för att förlora sin integritet, säger Sonia Hedstrand.

Samtidigt menar gruppen att frågan måste förstås genom en större samhällslik förändring, där samtida arbetsförhållanden föder en större individualism.

- Den ideologin genomsyrar hela samhället idag. Men om det kollektiva är något som vi tror på måste vi också arbeta för det, säger Sonia Hedstrand.

Choterina Freer fyller i:

- Därför har den digitala närvaron blivit central för oss, om det så handlar om samtal, performance eller gemensam läsning av en text. Och detta oberoende av var vi är någonstans. Vi har även utvecklat format för att ställa ut online.

GENOM ATT GÖRA en annan typ av konst än direkt säljbara objekt behåller Os+Is hoppet om att en annan konstvärld är möjlig. Men det är inte alltid enkelt. Idag försörjer sig gruppens medlemmar främst genom extrajobb, bland annat som ▶



VERK

0s+1s COLLECTIVE
Collage av skärmdumpar från
online-projekt, 2015.

0s+1s Collective läser ur
Zeros and Ones: Digital Women and the New Technoculture av Sadie Plant, på vernissagen för *the future was at her fingertips - digital ambivalence, cyborging and technofeminism* på Södertälje konsthall i juni 2018

”Allteftersom internet kommersialiseras växer behovet för feministiskt präglade onlinegemenskaper.”

Anna Kinbom

gästföreläsare och workshopledare vid konstutbildningar. Där introducerar de sina kollektiva metoder och inleder samtal med studenter om konstnärliga samarbeten genom tiderna. För de är fler än vad man kan tro.

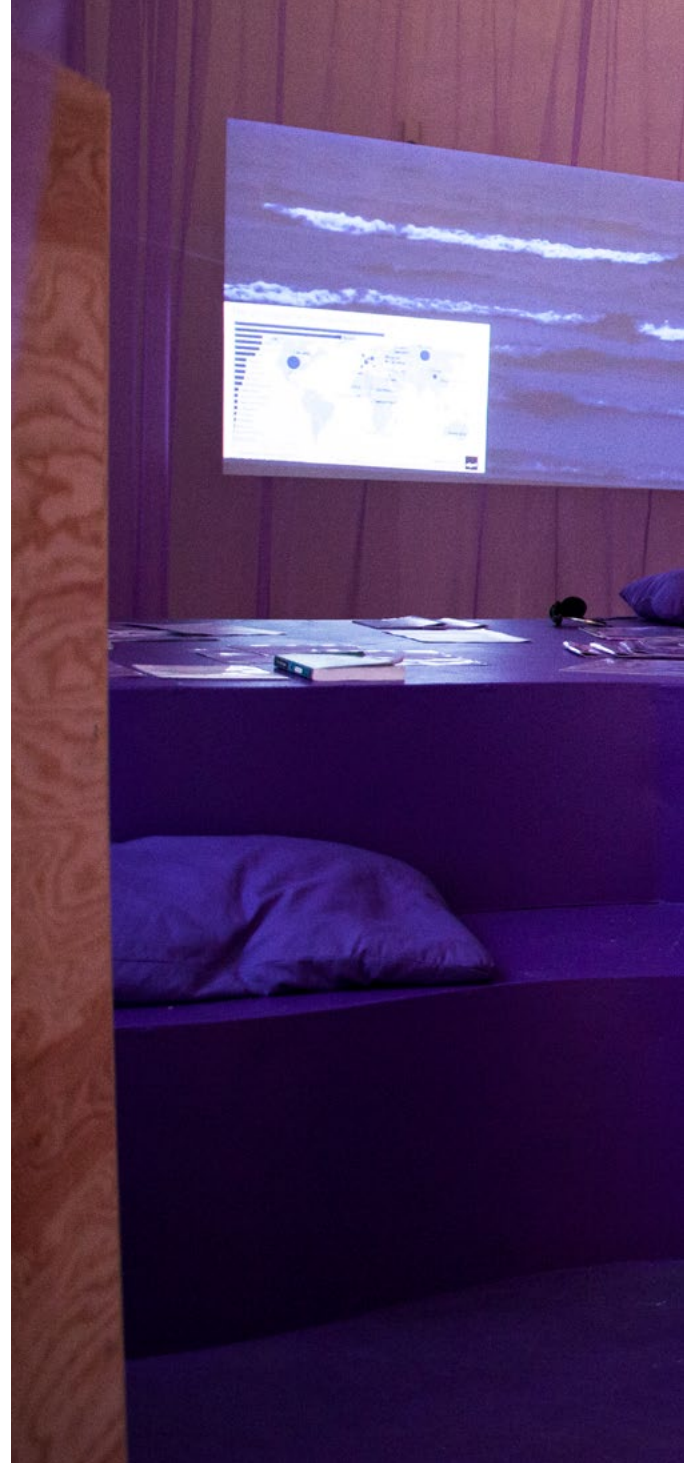
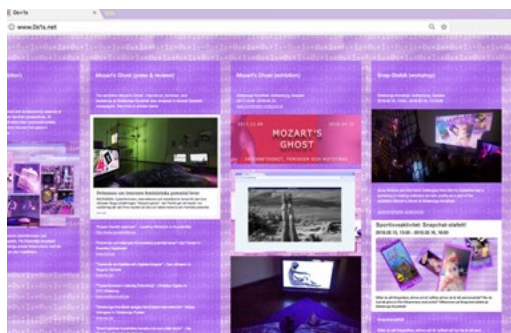
– Vem skulle bry sig om Auguste Renoir om han inte hade hängt med resten av impressionisterna? De -ismer vi idag studerar etablerades ju för att dessa konstnärer samtalade eller arbetade i grupp. Det måste vi kunna göra även idag, säger Sonia Hedstrand.

DENNA HISTORISKA prägel är också central för Os+1s, som arbetar genom en så kallad ”cyberfeminism”. Begreppet kommer från nittiotalets kvinnliga aktivister, konstnärer och tänkare som arbetade över internet. Liksom Os+1s konfronterade de dominerande idéer om individen, människokroppen och om en patriarkal könsordning.

Inte heller idag är det helt enkelt för icke-män att arbeta med digital teknik. Om det så handlar om att producera musik, dra sladdar eller bygga hemsidor.

– Det är fält som är manligt kodade och domi-

Skärmdump av Os+1s Collectives hemsida.



nerade. Därför är det viktigt för oss att genom vår research kartlägga de kvinnor som har arbetat digitalt under en längre tid, fastän historien inte uppmärksammar detta, säger Anna Kinbom.

På samma vis är det viktigt för gruppen att understryka och konfrontera det faktum att merparten av den teknik som åsyftas en gång utvecklades för militärt bruk.

– Hur kan vi bearbeta eller vända på den ideologi som följer med sådana medier? Allteftersom internet kommersialiseras växer behovet för feministiskt präglade onlinegemenskaper, fortsätter Kinbom.

Kvinnliga konstnärer och curatorer ges allt större plats, men för Os+1s är det också viktigt



VERK

Os+1s COLLECTIVE,
the future was at her fingertip
– digital ambivalence, cyborging
and technofeminism, Södertälje
konsthall, 2018.

FOTO: OS+1S COLLECTIVE

att inte glömma bort klassperspektivet, vilket de menar i längden avgör vem som får möjlighet att alls arbeta i konstvärlden. Därför arbetar gruppen aktivt med tillgänglighet och kunskapsutjämning. Det sker genom att presentera research och referenser i flera olika format, så att människor med olika kunskapsbakgrund kan ta del av deras arbete.

– Beroende på vem du är kan du få ut olika saker av våra utställningar, säger Rut Karin Zettergren.

– Även detta är en cyberfeministisk praktik, som sedan start har handlat om pedagogik och mobilisering mellan aktörer. För oss är det viktigt att utveckla och dela denna historia till fler.

Frida Sandström

Os+1s Collective

Os+1s bildades 2013 och består av konstnärerna Sonia Hedstrand, Rut Karin Zettergren, Anna Kinbom och Choterina Freer. Os+1s har bland annat ställt ut på Göteborgs konsthall, i utställningen *Mozart's Ghost* (2017-18). Sommaren 2018 hade de en soloutställning på Södertälje konsthall: *the future was at her fingertip* – digital ambivalence, cyborging and technofeminism.

Sonia Hedstrand, Rut Karin Zettergren och Anna Kinbom arbetar också tillsammans som Osäkerhetsprincipen, där de bjuder in andra konstnärer att göra performance på events som gruppen arrangerar. Sonia Hedstrand och Anna Kinbom har också alteregoduon Dryckesbröderna tillsammans.

Signe Johannessen och Erik Rören undersöker Sandbäckstjärnen i Karlstad med den särskilt framtagna träskappen *Laboscope*.



Art Lab Gnesta

Träskaktivister

I ett bryggerihus i den lilla orten Gnesta har en grupp konstnärer och curatorer skapat en processororienterad tankeplats där gränser mellan konst, forskning, klimataktivism och pedagogik suddas ut. I centrum finns ett träsk, som till och med fått en egen konstbiennial.

DET ÄR HÖSTLOV när jag besöker Art Lab Gnesta. Skolorna är stängda och det tänkta besöket i Gnestas lokala träsk blir inte av. Tanken var annars att vi skulle ha vadat där ute i det geggiga vattnet; klafsats runt, spanat och observerat i den sankta marken. I stället möter jag Art Lab Gnestas grundare, Signe Johannessen och Erik Rören, utanför den gamla bryggeribyggnaden som inhyser verksamheten. Inne i utställningshallen hejar vi på Emanuel Hallklint, som står och plockar ihop utställningen *Herbarium* och som också är del av Art Lab Gnestas kärntrupp. Vi går två trappor upp, till Signes stora, småkyliga ateljé.

Samtalet har börjat redan ute på parkeringen. Signe berättar att Art Lab Gnesta (ALG) föddes ur en tanke om att öppna upp den konstnärliga processen och göra den tillgänglig för fler. Idéer skulle kunna byggas och utvecklas kollektivt genom delade tankar och samtal.

– Vi undersöker frågeställningar som är så komplexa att det blir bättre om vi är flera. Det gemensamma tänkandet mellan konstnärer, forskare, elever, politiker etcetera ger tillgång till en levande kunskapsproduktion. Jag får ofta frågan vad jag är när jag arbetar som en del av ALG – projektledare, curator, konstnär ... Men jag vet inte. Och det är inte viktigt i det sammanhanget. Det är processen och undersökandet som är viktigt.

UNDER KONSTHÖGSKOLEÅREN värjde sig Signe mot de ständiga uppmaningarna om att hon skulle bli tvungen att välja mellan den enskilda konstnärskarriären och att driva en kollektiv plats.

– Det kändes absurt att jag skulle plugga i sju år och sedan endast behöva anpassa mig till någon annans system. Både jag och Erik ville skapa

något i en mindre ort, nära naturen, långt ifrån det rådande konstklimatets etablerade system. För mig är konstnärsprocesser som är så fragila och egna att man knappt kan prata om dem något läskigt. Att i stället ha den här processororienterade tankeplatsen med tentakler ut till samhällets olika funktioner, parallellt med mitt eget konstnärskap, har så många fördelar. Det kan ses som en nedmontering av det enskilda konstnärsgeniet.

TIDIGARE NÄMNDA träskprojekt är ett av ALG:s största projekt. Det är på samma gång ett konstnärligt undersökande, ett forskningsprojekt och ett miljöprojekt, med flera parallella processer. Träskprojektet föddes för Signe ur ett personligt trauma under en Indienresa 1999. En cyklon tog 15 000 människors liv och förvandlade området där hon befann sig till en sörja. Geggan med ▶

Undersökning av kärret

Swamp Storytelling är ett samarbetsprojekt mellan Art Lab Gnesta och det indiska naturvetenskapliga forskar- och pedagognätverket Earth CoLab. Sedan 2014 har kollektiven tillsammans drivit ett residensutbyte med inbjudna konstnärer och en experimentiell undersökning av Marksjön i Gnesta.



FOTO: STILLBILD FRÅN VIDEODOKUMENTATION



VERK

INGELA IHRMAN

Afrodite rör sig mot grumligare vatten, 2016. Performance under invigningen av Träskbiennalen.

FOTO: CAROLINE MALMSTRÖM

”Alla skolungdomar i Gnesta har varit i träsket, de känner till djuren, vet hur det känns att gå på dybotten.”

Signe Johannessen

kropparna och vattnet som var både liv och död, väckte successivt en fascination för träsket – postkatastrofträsket med dess obestämdhet och symbolik.

– När jag och Caroline Malmström (del av ALG:s kärntrupp) började prata om min upplevelse av katastrofträsket sa hon att hon alltid varit fascinerad av myren, på ett mytologiskt och historiskt plan. Vi möttes i ett gemensamt intresse. Det blev startskottet på träskarbetet, som nu har engagerat konstnärer, forskare, politiker och skolelever under sex års tid på Art Lab Gnesta.

Signe visar en bild på elever och stadsplanerare som vadar runt i träsket. Själv är hon iklädd snorklingsoutfit och står med det soggiga vattnet upp till axlarna.

– Är det konst? Är det pedagogik? Jag vet inte. Men det spelar ingen roll. Alla skolungdomar i Gnesta har varit i träsket, de känner till djuren,

vet hur det känns att gå på dybotten. Träsket har genomsyrat utställningsprogrammet som Caroline kurerar och för fyra år sedan hade vi vår första träskbiennal. Projektet är ett bra exempel på hur ett konstnärligt intresse kan bli så otroligt mycket mer än att jag själv försöker göra ett verk utifrån min upplevelse.

Signe beskriver hur det kollektiva arbetet påverkat hennes egen konstnärliga process och fyllt den med nyproducerad kunskap.

– Intresset kring träsket, naturen, ekosystemet är allas. Det blir en strategi för att motverka gamla, stipulerande strukturer. ”Bjusseri” som metod.

ART LAB GNESTA har successivt blivit sammansvetsat med allt fler av kommunens funktioner. När Gnesta fylldes av människor på flykt startade ALG under en period en förberedelseklass. Flyktingarna blev snart engagerade i såväl träskprojektet som i formandet av ALG:s framtida verksamhetsplan.

– Det viktiga är att våga agera på ett gemensamt tänkande. På en öppen, processinriktad plattform kan man agera gemensamt. Problemet har varit att konstvärlden inte alltid har fattat. Men nu börjar det hända något. Det börjar ges plats för en annan typ av konstsyn.

Parallellt med den ökade förståelsen från konstvärlden växer dock antidemokratiska strömningar som riskerar att begränsa den fria kulturen. Vi går till köket en trappa ner för att prata med Sebastian Dahlqvist som är med och driver AOOO – Art Organizations Out Of Office, ett nordiskt nätverk startat av Art Lab Gnesta och Konstfrämjandet som arbetar proaktivt för att stärka mindre konstaktörer inför potentiella framtida utmaningar.

– När en vinklad och extrem rörelse får större spelrum svarar andra rörelser ofta genom att röra sig i motsatt riktning. Vi startade AOOO för att vi tyckte att det inte pågick några offentliga samtal kring de här frågorna, säger Sebastian.

Att vara politisk, i vissa fall aktivistisk, blir naturligt en del av den nya konstnärsrollen.

– Vi arbetar strategiskt utifrån gemenskap och samarbete, och vänskap i den här formen blir radikal. Varje gång man lyckas ta beslut för det gemensamma i en sådan här situation blir det en radikal handling, säger Signe.

VI TAR EN promenad till restaurangen Gnesta Strand. På restaurangen sitter Caroline Malmström. Hon arbetade som curator på Botkyrka konsthall när hon träffade Signe.



FOTO: EMANUEL HALLKLINT

Art Lab Gnestas kärntrupp från vänster: Erik Rören, Signe Johannessen, Caroline Malmström, Sebastian Dahlqvist, Peter Olsén, Emanuel Hallklint.

ART LAB GNESTA

Art Lab Gnesta grundades av Signe Johannessen och Erik Rören tillsammans med Karl Schultz-Köln. Bryggerihuset ägs av stiftelsen Karl Schultz-Köln och Marita Mörck-Schultz. 2010 läste 87-åriga Karl Schultz-Köln en intervju i tidningen Metro. I intervjun berättade Signe Johannessen om sin dröm att skapa en kollektiv, fältöverskridande konstplats i ett gammalt bryggeri i Gnesta. När Karl kom hem ringde han Signe och sa: ”Hej jag

heter Karl. Jag har varit konstnär i hela mitt liv och alltid känt mig utanför, jag gillar din tanke om att möjliggöra konstnärsprocessen för fler. Jag säljer min bostadsrätt och köper ruinen med er, flyttar in och blir er första ateljéprogramgäst.”

Art Lab Gnesta producerar tidskriften Fält, anordnar workshops, seminarier och biennaler samt producerar fyra utställningar per år.

2016 fick Art Lab Gnesta ta emot Gnesta kommuns pris för särskilda insatser.



– Art Lab Gnestas ambition var att jobba med just de frågor som jag var intresserad av: att skapa sin egen plats och handlingsutrymme som konstnär, det ekologiska spåret ... Jag lockades både av den konstnärliga riktningen och den organisatoriska samsynen.

Beröringspunkter finns även mellan Signes konstnärshybridroll och Carolines fältöverskridande curatorroll.

– Det är inte bara på Art Lab Gnesta som curatorer arbetar inom olika fält, men vi har nog dragit det till sin spets. Det som är unikt här är det gemensamma tänket, de öppna processerna. Konstnärer tränas generellt inte till samarbete utan till individuell praktik. Men samarbete är superviktigt, inte bara för konstnärer. Beslut som görs i det gemensamma blir här en strategi: att skapa utrymme för att konst ska kunna ske och vidga handlingsutrymmet. Jag upplever att det är en våg nu, i mindre städer och orter, att konstnärer samarbetar för att det ska finnas konst på fler platser. Det är som att vi har fått en utökad familj, säger Caroline.

Karolina Modig

teamLab

Skapar med algoritmer

Efter att ha förtrollat publik världen över med sina digitala installationer har konstvärldens "ultrateknologer" öppnat ett museum på hemmaplan. Japanska teamLab har vuxit från ett litet teknikföretag till ett jättekollektiv utan en utpekad konstnärlig ledare.

FRÅN 5 TILL 500. Sedan Toshiyuki Inoko gick ihop med fyra av sina universitetskamrater år 2001 har det japanska kollektivet teamLab bildat en hel kår med specialistkompetens inom bland annat programmering, studioanimation, matematik, arkitektur och grafisk design. Idag representeras de av Pace Gallery i New York och har vuxit till att bli en av den samtida japanska konstscenens mest intressanta kollektiv.

– Jag tror inte jag skulle kunna arbeta någon annanstans i Japan, säger kommunikationsansvarige Takashi Kudo när jag träffar honom på pressinvingningen av utställningen *Au-delà des limites* på Grand Halle de la Villette i Paris.

Han hävdar att det inte finns någon konstnärlig ledare hos teamLab och att arbetsplatsen snarare följer en horisontell struktur. Här arbetar de förstås alltid i team.

Men hur ser den strukturen ut? För världen är ju full av hierarkier?

– Men internet existerar också. Det finns inga hierarkier på internet, det finns inget centrum där, säger han.

Takashi Kudo som tillbringade flera år i Sverige innan han återvände till Japan drar en liknelse till ordet lagom och menar att det nästan är lika omöjligt att beskriva kollektivets arbetsprocess som det är att översätta ordets innebörd till andra språk.

– Du vet vem som är regissören bakom Star Wars och E.T, eller hur? George Lucas och Steven Spielberg. Kommer du ihåg vem som regisserade Frozen? Nä, men du vet att den är producerad av Pixar. Även i filmindustrin när du skapar något digitalt måste du göra det i team för det är en helt annan teknologi.

Det dröjde innan teamLab – som också identifierar sig som ett mjukvaruföretag och samtidigt ägnar sig åt webb- samt apputveckling – fick sitt

genombrott. Det var först 2011, i samband med att konstnären Takashi Murakami gav dem möjligheten att ställa ut på hans galleri i Taipei, som teamLab sattes på kartan.

– Det var lite av en debut för oss i konstvärlden och det var först efter det som vi började tillhöra en konstscen, berättar Takashi Kudo.

TEAMLABS INSTALLATIONER existerar enbart som program, och verken kommer till liv först när de projiceras mot en yta. Men för kollektivet har syftet aldrig varit att skapa digital konst. Digital teknologi är enbart råmaterial för att skildra en värld bortom fysisk materias begränsningar.

– Vi försöker förse människor med någon typ av upplevelse, och det är väldigt svårt att förklara eftersom ord är endimensionella och bilder är tvådimensionella. Det vi skapar är tredimensionellt.

– Om jag ska måla någonting på en kanvas är jag begränsad, likaså om jag gör en skulptur. Men i den digitala världen finns inga gränser.

Verken rör sig fritt på väggar och golv i utställningslokalerna och interagerar med besökaren. ▶

*”Om jag ska måla
någonting på en kanvas är
jag begränsad, likaså om
jag gör en skulptur. Men i
den digitala världen finns
inga gränser.”*

Takashi Kudo



NYA KONSTNÄRSROLLER

FOTO: TEAMLAB



VERK

TEAMLAB
La Vilette, 2018.
Digital installation.

Några fjärilar fladdrar omkring men petar du på dem dör de, står du mitt i ett vattenfall kommer det att dela sig och trampar du på en blomma kommer den att vissna och tappa sina blad. Det är med kroppen som vi förstår oss på den fysiska världen, inte enbart med våra hjärnor, menar Takashi Kudo.

– Modern teknologi kommer främst från västerländsk kultur och handlar om hur man kan öka hjärnans kapacitet, som personliga datorer till exempel, och de flesta tjänsterna på internet fokuserar på just det. Men vad vi vill göra nu är att utvidga vår fysiska värld och föra samman människor inom den, säger han.

SAM SPELET MED NATUREN är ett återkommande inslag i kollektivets installationer. Med hjälp av ljus, ljud och sensorer skapar teamLab fantastiska landskap som efterliknar reella ekosystem. Hur de sedan rör sig och flyter samman med varandra är utom kontroll och inte förutbestämt i programmen.

– Folk tänker för det mesta att digital teknologi är artificiell men vi på teamLab ser annorlunda på det. Precis som naturen så är digital teknologi ständigt i förändring, precis som årstiderna.

I juni öppnade det första digitala konstmuseet i Tokyos Mori Building. TeamLab Borderless blir den första permanenta utställningslokalen tillägnad helt åt kollektivets kreationer och kommer att bestå av fem olika sektioner. Framöver har kollektivet även ett ambitiöst utomhusprojekt

TEAMLAB

Tokyobaserade kollektivet teamLab skapar interaktiva installationer med hjälp av digital teknologi och har uppmärksammats i såväl Japan som internationellt för sitt banbrytande arbete och unika universum. Den 21 juni öppnade det 10 000 kvadratmeter stora teamLabmuseet.

inplanerat i Shenzhen i Kina. Staden med omkring 12,5 miljoner invånare ska under nattetid förvandlas till ett digitalt konstmuseum.

Endast konst kan förändra människors sätt att tänka, säger Takashi Kudo och menar att teamLabs målsättningar är att få besökarna att uppslukas av verken och bli en del av deras skönhet och på så sätt förändra relationen mellan människor.

– Om jag går till Louvren för att se *Mona Lisa* vill jag uppleva själv utan massa människor runt omkring mig. Våra konstverk kan du njuta av på egen hand men med andra människor är de desto vackrare, fler blommor kommer att dyka upp och mer saker kommer hända, saker som vi inte kan kontrollera.

– Folk är ganska negativa mot sina medmänniskor och blir ständigt irriterade på varandra. Men om du är ett med konstverket kanske folk kan börja uppskatta varandra lite mer.

Victoria Machmudov



LOVED BY...

Martin Bergquist VISUELL ILLUSTRATÖR

Som illustratör av kreativa koncept och skapare av tecknade bildmanus, beskriver Martin vad han gör som "visuell problemlösning". Han jobbar med att skapa visuella manus för Hollywoodfilmer, videospel, TV och kreativa annonser. Martin skapar s.k. "storyboards" och illustrationer som visualiserar information för designers och regissörer.

Hans verktyg för skapandet, innan han går över till digitala verk, inkluderar bland annat pennor, markers och fine liners. Dessa använder han dagligen tillsammans med sina klienter för att visuellt illustrera deras idéer.

FAVORIT VERKTYG

ProMarkers
Pennor
Fineliners

#INSPIRINGEVERYARTIST
#COLARTLOVEDBY
COLART.COM/LOVED-BY

KONSTNÄRENS PLATS I STADEN

Vilken roll ska konsten spela när staden förtätas och nya bostadsområden byggs? Och vad betyder egentligen att bygga hållbart? KONSTNÄREN har pratat med konstnärer som tagit på sig uppgiften att ifrågasätta stadsplaneringen och komma med alternativa lösningar.

TEXT: JENNY DAMBERG

- DE HAR POLERAT asfalten för att den ska bli blekare och inte smälta lika lätt när den värms upp.

Stella d'Ailly har stannat till med lådcykeln. Till vänster om henne glittrar vattnet i kanalen, under lövkronor som hösten gjort sitt allra bästa för att färglägga. Till höger tornar Norra Djurgårdsstadens sobra fasader i trä, stål och glas upp sig. När allt är klart ska här finnas 12 000 nya bostäder och 35 000 arbetsplatser. Asfalten är slående slät. Norra Djurgårdsstaden byggs för att bli en internationell förebild för hållbara och kvalitativa stadsmiljöer, och har också rönt stort intresse. 2017 tog man emot omkring 5 000 delegater från ett sextiotial länder.

Stella d'Ailly leder föreningen Mossutställningar, som har målsättningen att tänja på begreppet offentlig konst. I Norra Djurgårdsstaden har hon tillsammans med den brittiska konstnären Holly Keasey tagit fram formen för Konstnärliga avsmäckningar, ett konstprogram om stadsdelutveckling utifrån begreppet hållbarhet. Bakgrunden var att Mossutställningar fick ett ohållbart förslag. 2016 stod föreningen, som drivit två stora studiokomplex i centrala respektive halvcentrala Stockholm, utan lokal efter hyreshöjningar på 120 procent.

I Norra Djurgårdsstaden är ansvaret att tillhandahålla ett kulturutbud förlagt till byggherrarna. Den fastighetsutvecklare som drev utvecklingen

av de stora gasklockorna föreslog att studiokomplexet skulle kunna flytta in där, som ett led i deras vision för en kulturell hub.

- De var väldigt, väldigt måna om det. De var otroligt imponerade av vad vi hade gjort tidigare, sa de. Så de erbjöd oss en lokal - till marknadshyra. Och det är ju omöjligt, säger Stella d'Ailly.

PÅ VILKET SÄTT Norra Djurgårdsstaden egentligen är hållbart är något som så många har frågat sig att Stockholms stad har känt sig manade att anlita en kommunikationsbyrå för att jobba på budskapet. Byrån A Beautiful Soup, som leds av det tidigare centerpartistiska stadsbyggnadsborgarrådet Per Ankersjö, marknadsför sig med att man tycker att "det är viktigt med hållbarhet - och att den även måste vara ekonomiskt hållbar".

- Hållbarhet är ett trendord. Det gör ibland mer skada än nytta. För det första: Vad menar man? Ska det vara socialt, ekonomiskt eller ekologiskt hållbart? Och om man pratar om exempelvis ekonomi: För vem? Vem har råd att bo här? säger Stella d'Ailly.

Radhusen vid kanalen såldes för 14 miljoner per styck. Hyran för en etta på 54 kvadratmeter är drygt 10 000 kronor i månaden. Den miljömässiga profilen har också luckor. Bland annat står Fortums kolkraftverk i Värtahamnen, ett verk som står för en tredjedel av huvudstadens totala koldioxidutsläpp och som beräknas vara i drift till åtminstone 2022.

- Medellönen för konstnärer är 13 000 i månaden. ▶

"Hållbarhet är ett trendord. Det gör ibland mer skada än nytta."

Stella d'Ailly, Mossutställningar



FOTO: PRIVAT



FOTO: BOMASSAN



FOTO: PELLE PIANO

VERK

BERND KRAUSS
Framtidens tegelsten, Bomassan, 2018.



FOTO: BOMASSAN

VERK

ASTRID LINNÉR (SPRIDD ARKITEKTER).
Bildkollage, Bomassan, 2017.

Det är därifrån jag kommer. Men det gäller inte bara konstnärer, alla låginkomsttagare i Stockholm är hotade idag, säger Stella D'Ailly.

Den ohållbara ekonomiska situationen, där allt och alla som inte har stora ekonomiska resurser trängs undan, födde idén till det program hon och Keasey har tagit fram och som inbegriper arbeten av bland andra Sara Söderberg och Newton Harrison, tillsammans med nyligen bortgångna hustrun Helen, en pionjär inom social och miljömedveten konst.

– Konstnärliga avsmäckningar utgår från frågor om vilken roll konsten kan spela när man bygger nytt, annat än att en procent ska gå till den fysiska miljön, säger Stella D'Ailly.

EN STARK UTVECKLING inom den offentliga konsten, både i Sverige och internationellt, är att gestaltning inte bara ses som utformning av ett fysiskt konstverk, utan som en process där platsen, invånarna och de sociala relationerna integreras, konstaterar Statens konstråd i rapporten Den offentliga konstens roll för boendemiljöer (2017).

Statens konstråd, och vissa kommuner, arbetar i dag strategiskt för att få in konstnärer tidigt i processerna för att möjliggöra att konsten tar ett större grepp och kan integreras i en helhetsgestaltning i stället för att bara ställas på plats det sista som görs, berättar Joanna Zawieja, arkitekt vid Statens konstråd.

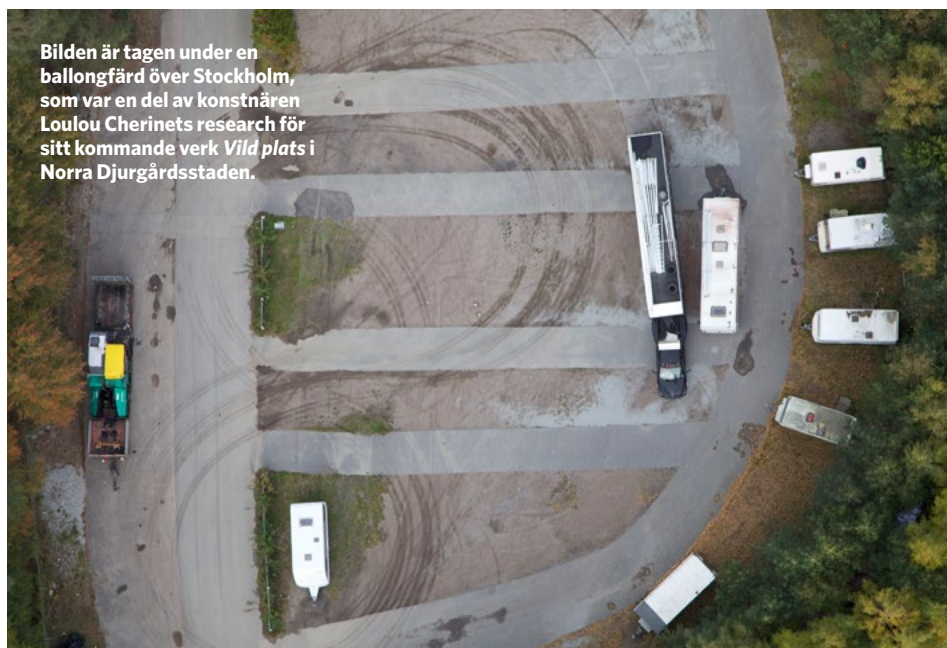
– Statens konstråds uppdrag är att stärka konstnärens roll i samhällsbygget och att stärka konsten i våra gemensamma rum. Ur det perspektivet är vårt engagemang i att engagera konstnärer i stadsbyggnadsprojekt ett sätt att skapa nya plattformar för konst, bredda antalet uppdrag och att stärka gestaltningen av våra offentliga rum.

För tillfället arbetar Statens konstråd på uppdrag av regeringen med att utveckla arbetsmetoder för tillämpning av enprocentsregeln, som i dagsläget snarare praktiseras på promillenivå, när staten bygger.

– Här finns stora möjligheter både för framtida konstuppdrag och för mer strategiska samarbeten mellan konstnärer och andra professioner, säger Joanna Zawieja.



FOTO: SARA SÖDERBERG



Bilden är tagen under en ballongfärd över Stockholm, som var en del av konstnären Loulou Cherinets research för sitt kommande verk *Vild plats* i Norra Djurgårdsstaden.

FOTO: LOULOU CHERINET

Ovan: Leran från bygget av Norra Djurgårdsstaden ska Sara Söderberg använda till att bygga nya hus.

Till höger: Flygfoto Norra Djurgårdsstaden



FOTO: LAUREN BON/THE METABOLIC STUDIO



FOTO: SARA SÖDERBERG

VERK

SARA SÖDERBERG
Steady, steamy and sanctuary.
Public Sauna, 2017.

VERK

JOHANNA GUSTAFSSON FÜRST
Kollektiva kroppen, Mellanstaden,
 Karlskrona, 2018

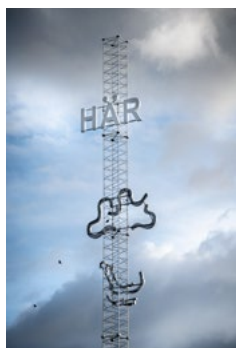


FOTO: RICARD ESTAY



VERK

SOFIA SUNDBERG,
 KARL TUIKKANEN, INGO VETTER
Loggbok, Gruvstaden,
 Kiruna, 2015.

FOTO: RICARD ESTAY

En fördel som Statens konstråd lyfter fram med konstnärer i planprocesser är att konstnärer både kan tillföra nya perspektiv och öka utrymmet för innovativa lösningar.

– Jag skulle inte säga att det är konstens syfte att leverera innovativa lösningar. Men visst uppkommer det sidoeffekter. Det skapas en öppenhet, och ibland kanske en nyttig friktion, när en aktör plötsligt inte sitter fast i byggprocessens alla stuprör. Det här skulle säkert också vara fallet om vi engagerade en författare, läkare eller kock att delta i ett stadsutvecklingsprojekt, säger Joanna Zawieja.

Som ett exempel på ”innovativa lösningar” nämner hon konstnärerna Sofia Sundberg, Karl Tuikkanen och Ingo Vettters minneslandskap över Kirunas rivna hus i Gruvstadsparken, uppfört av rivningsmassorna som annars hade behövt forslas bort och detoneras. Joanna Zawieja har i flera projekt arbetat med konstnärer som verkat i nära samarbete med boende och civilsamhälle. Ett exempel är Johanna Gustafsson Fürst, som i två år befunnit sig på plats i Karlskrona och arbetat med verket *Kollektiva kroppen* där hon bokstavligen sätter ljus på bostadsområdet Kungsmarken.

– Där har hennes och hennes lokala samarbetspartners arbete lett, vid sidan av ett 36 meter högt konstverk, till att trafikåtgärder genomförs, som de boende försökt få igenom under längre tid, berättar Joanna Zawieja.

”Många konstnärer har de senaste åren engagerat sig för att stärka invånarnas röster i stadsutvecklingsprocesser”, skriver ni på hemsidan. Man kan ju fråga sig varför det är konstnärernas uppgift. Hur har det blivit så?

– Det är inte konstnärernas uppgift. Men med det sagt, så arbetar många konstnärskap sedan decennier med att engagera sig i sociala processer eller lyfta ett områdes befintliga värden, värden som riskerar att gå förlorade i den sortens aggres-

siva exploatering som vi idag kan se svepa över Sverige på många platser.

STADSBYGGNAD ÄR INTE bara en fråga om stad i konkret mening. Det finns många exempel på hur konstnärer, och grupper av konstnärer, gjutit nytt liv i befintliga och nedlagda lokaler på mindre orter, inte minst gamla bruk och fabrikslokaler. Inom gentrifiering är konstnärer och andra kreativa yrkesgruppers närvaro en nyckelfaktor när områden går från lågstatus till hipa. Catharina Thörn, lektor i kulturvetenskap vid Göteborgs universitet, har i böcker och artiklar bland annat lyft frågan om man som konstnär, eller kritisk akademiker, kan undvika att bli en nyttig idiot eller ett alibi och därmed en del av de maktstrukturer man egentligen vill förändra.

Svaret är inte givet. Men att inte göra någonting är inget alternativ, säger Stella D’Ailly i Norra Djurgårdsstaden.

– Det är frågan om vilket samhälle vi vill leva i. Som tänkande personer, som konstnärer och skribenter kan vi inte bara låta det som pågår hända. Vi måste bidra till diskussionen om vilket samhälle vi ska bygga.

– Vad vi gör här har betydelse på sikt. Det går inte att kvantifiera bara utifrån vad som händer just här, säger Holly Keasey.

Någon mil sydost om Norra Djurgårds-



FOTO: RICARD ESTAY

”Det skapas en öppenhet, och ibland kanske en nyttig friktion, när en aktör plötsligt inte sitter fast i byggprocessens alla stuprör.”

Joanna Zawieja

REPORTAGE

staden ligger 1940-talsförorten Hökarängen, som med sitt bilfria centrum kom att bli stilbildande för planeringen av nya förorter i Sverige. Här finns sedan 2004 Konsthall C, grundad av konstnären Per Hasselberg och Hökarängens stadsdelsråd, en samlingsorganisation för ideella föreningar i området. År 2015 tog konstnären Jens Strandberg över som en av verksamhetsledarna för konsthallen, och de senaste åren har han också arbetat med projektet Bomassan. Inom ramarna för Bomassan har man bland annat uppfört ett grannskapskontor i centrum och skapat förutsättningar för unga på orten att producera en gratis lokaltidning.

– Hela projektet använder sig av konst i dess många former för att ta sig an politik och demokratifrågor, men utan mätbara krav kring vad det har haft för effekt. Jag är övertygad om att projektet har haft en effekt, men på det där krångliga sättet, på det lekfulla och konstvärdiga sättet, på det där sättet där man tar sig an något man bryr sig om och försöker testa andra sätt att prata om det än vad en tidigare gjort, säger Jens Strandberg.

Själv har han aldrig bott i Hökarängen.



FOTO: BOMASSAN

– Inom projekt som till exempel Bomassan, när man jobbar med konst som syftar till att skapa gemenskaper, lär man känna fantastiska människor men också många som man inte delar samma världsbild med. För mig personligen har

Jens Strandberg, Bomassan, tror på konstens sociala förmåga att påverka samhällsutvecklingen.

Gestaltungs- uppdrag

Länssjukhuset Ryhov, Jönköping

Uppdrag 1: Trapphallar vid huvudentrén. Möjlighet att arbeta med golv, väggar, trapprum och glaspartier. *Utlysning december 2018.*

Uppdrag 2: Skulpturinstallation i parkmiljö utanför Hus D1 och D2. *Utlysning februari 2019.*

Mer information inom kort på www.rjl.se/gestaltungsuppdrag eller www.konstpool.se

 Region
Jönköpings län

Stockholms konstsalong

Vårvisning i Lavalhallen 30 mars – 7 April 2019

Öppet 12.00 – 18.00

80 konstnärer ställer ut i Järla, Nacka

Lavalhallen ligger i AB de Lavals Ångturbiners gamla fabrikslokal endast 8 minuter från Slussen med Saltsjöbanan.

Adress: Gustaf de Lavals Torg,
131 59 Nacka

Konstföreningar och press har
möjlighet till VIP visningar
28 och 29 mars, 12.00 – 18.00

Anmälan till VIP visning:
info@stockholmskonstsalong.com

www.stockholmskonstsalong.com

Följ oss på Facebook:
StockholmsKonstsalong



Varmt Välkomna!

Stockholms Konstsalong

det varit viktigt att kunna "gå till jobbet", för att samtidigt kunna slå av, gå ut på helgen, utan att vara i jobbet.

EN DOMINERANDE IDÉ inom stadsbyggnad idag är att bygga just stad. Det påverkar områden som Hökarängen, som planerades utifrån en grannskapsplanering som också rymmer mindre skogspartier och grönområden. Dessa är högintrassanta när staden ska förtätas.

- Idealet för många är att bo i innerstaden, så det man gör är att försöka förtäta staden, ofta genom att skapa dyra lägenheter. Just nu bor jag i New York, där jag tycker att det är synd att man ofta inte ens kan ta sig till ett litet grönområde utan minst 40 minuters promenad. För Bomassan har det varit viktigt att undersöka grönområdena och det som finns där.

Bomassan har försökt främja konstnärliga praktiker som uppmuntrar till socialt engagemang. Personligen är Jens Strandberg intresserad av konstens sociala förmåga att påverka samhällsutvecklingen och att skapa projekt, samarbeten och nätverk utanför konstinstitutioners väggar.

- Jag tror definitivt att konstnärer spelar en

central roll i att skapa dessa sammanhang. Det i sin tur är väsentligt för att ifrågasätta samhällsfenomen, normer etcetera. Men också viktigt för att skapa en föreställning om hur vi vill bo tillsammans i framtiden.

I många fall kokar de befintliga boendes perspektiv ner till att det inte är någon bra idé med renoveringar som leder till kraftigt höjda hyror. Inte heller förtätning på bekostnad av ett områdes befintliga grönska gynnar på något omedelbart sätt dem som redan bor där. Är det riktigt att påstå att konstnärernas roll inom stadsplanering främst handlar om att säga nej, frågar jag Jens Strandberg. Nej, blir svaret.

- Jag skulle nog hellre säga att konstens och konstnärernas roll skiftar beroende på situation. För mig är konstnärers roll inte att säga nej, utan snarare att ifrågasätta vad förändringar kan leda till. För mig är renoveringar, restaureringar och stadsutveckling i sig inte fel, de flesta vill ha bättre boende, hem som fungerar, levande grannskap och nära till vård, skola och så vidare. Det som konstnärer ofta är noga med att påpeka är vad renoveringar och så vidare ofta leder till: högre hyror, tvångsutflyttningar med mera. Där tycker jag att konstnärer, men också invånare generellt, måste säga nej. ●

Du har idéerna.
Vi har materialen.



10% rabatt till medlemmar i Konstnärernas Riksorganisation.

Använd rabattkod: **10KCK18**



www.konstnarernas.se



Konstnärer sökes – spelbranschen vill samarbeta

Sverige är ett land i framkant inom spelindustrin och nu söks efter fler kompetenser. Kan konstnärerna passa in i spelvärlden?

- MÅNGA TROR ATT spelbranschen är väldigt techberoende, men ser man till personalstyrkan är kanske 30 procent programmerare och resten har mer kreativa yrken som 2D- eller 3D-grafiker, animatörer och designer, säger Anton Albiin som arbetar med personalfrågor på organisationen Dataspelbranschen.

Ungefär 5 300 personer som arbetar inom dataspelindustrin i Sverige är art directors, 3D-animatörer eller konceptutvecklare. I och med de kreativa inslagen i branschen har företagen en

uttalad vision att få fler konstnärer att söka sig till dataspelindustrin. Framförallt vill man ha in konstnärer med gemensamma nämnare med den nya demografin av spelare som kommit de senaste tio åren där det är fler kvinnor över 35 som spelar än män under 18. Förutom demografin krävs det också generellt en förmåga att anpassa sitt uttryck till en specifik vision och ett visst digitalt kunnande i att använda program så som Photoshop eller Illustrator.

– Att kunna skapa vackra inspireran-

de världar är det viktigaste. När man anställer en konstnär gör man valet helt baserat på portfolion. En fördel med att det är en industri med privata pengar och ont om folk är att den som är bra har ett gott förhandlingsläge. Dessutom är det generellt sett endast tillsvidareanställningar i branschen, säger Anton Albiin.

ORGANISATIONEN Dataspelbranschen samlar olika aktörer i den svenska dataspelindustrin. Bland annat Högskolan i



VERK

JACOB FELLÄNDER

The Brave Frontier, 2017.

VR, fotografi, skulptur och projektioner.

Museum of Contemporary Art Miami
Art Basel, 2017.

FOTO: MOCA MIAMI

”Mitt spel är som ett foto-spel, du kan åka in i min värld och fota.”

Jacob Felländer

lansande illustratörer, bokformgivare eller liknande och det finns fortfarande en del motstånd mot byråbranschen överlag, säger Kalle Sandzén.

FOTOKONSTNÄREN Jacob Felländer har erfarenhet av spelvärlden, om än från ett lite annat perspektiv. Jacob arbetar med över 100 år gamla kameror och skapar genom dubbelexponering av filmen bilder som påminner om dataspelslandskap. För att ta ett steg vidare beslutade han sig för att samarbeta med ett spelföretag och skapa en virtual reality-upplevelse där du som betraktare kan gå in i verket och ”vara” i hans bildvärld.

– Nu håller jag på och skapar spel inne i min värld. Mina söners första fråga var ”hur gör jag om jag vill skjuta?”. Men att skjuta är egentligen inte så långt från att fotografera. Mitt spel är som ett fotospel, du kan åka in i min värld och fota.

Hans upplevelse är att vissa inom spelbranschen kan ha svårt att förstå den konstnärliga visionen och att dra nytta av konstnärernas fulla potential. Det är synd, menar han, eftersom mycket kunskap går förlorad den vägen, på samma sätt som en del konstnärer drar sig för att söka sig till spelindustrin av rädsla för att ”sälja sig”.

– Jag tycker överlag att konstnärer är outnyttjade, alla olika branscher borde använda konstnärers kunnande mer. Att det skulle vara att sälja sig att ha ett extrajobb på ett dataspelsföretag har jag svårt att se. Rousseau var ju tulltjänsteman, och som konstnär måste du kunna överleva också, säger Jacob Felländer.

Emil Åkerö

Skövde, som har ett program i dataspelsutveckling, är medlemmar. De klassiska konstutbildningarna är dock inte medlemmar, och Anton Albiin berättar att de har haft svårt att få till samarbeten med dem, vilket han tror beror på att det fortfarande finns en hel del fördomar om spelbranschen. Detta trots att till exempel Konstfack har utbildat David Polfeldt, vd för spelstudion Ubisoft Massive, och Ann-Sofie Sydow, som driver The Game Assembly, en av världens högst rankade spelutbildningar.

Men Kalle Sandzén, som är lärare på Konstfacks utbildning i grafisk formgivning och illustration, berättar att Konstfack faktiskt har kontaktat olika spelstudior, men inte fått någon respons. Samtidigt menar han att de flesta studenter inte verkar ha så stort intresse av att närma sig spelbranschen, även om det finns undantag.

– Vi är inte bara en yrkesutbildning, utan står mer för akademisk frihet och forskning till skillnad från andra utbildningar. Våra studenter blir oftast fri-

Om en båt

ETT SAMTAL MELLAN TVÅ SKULPTÖRER

När skulptören Beth Laurin såg kollegan Lars Kleens *Båt* på Kummelholmen utanför Stockholm blev hon tagen. I ett möte samtalar konstnärerna om tankeprocesser, tekniska detaljer och närvaron av livet och döden i hans konst.

TEXT OCH FOTO: BETH LAURIN

Beth Laurin: Vi sitter vid din skulptur *Båt*, i detta mycket speciella rum som har vissa proportioner, och jag undrar hur du tänkte när du kom in här första gången när det var helt tomt. Hur började du? Från idé till realisering.

Jag tänker på ett citat av Stig Dagerman som du valt att ha med i din bok:

"[...] Sedan konstruktionsproblemet, det konstnärliga problemet. Jag vill se hur mycket min talang mäktar, den som jag är dömd att ständigt tvivla på utom i några sällsynta ögonblick när jag högt över min egen förvirring tycker mig skymta en båge, djärvare än jag vågat hoppas."

Du känner igen dig i det förstår jag.

Lars Kleen: Ja. Det är otroligt fint!

BL: Ja! Och skulpturalt! När jag fick se *Båt* blev jag helt tagen. Främst blev jag drabbad av det starka konstnärliga uttrycket, men jag blev också mycket intresserad av hur du hade gått tillväga:

skapelseprocessen – tankemässigt, för att inte tala om praktiskt och tekniskt. Hur abstrakt var det från början?

LK: Abstrakt – hur menar du då?

BL: Hur konkret idé hade du? Ville du göra just *Båt* redan innan du såg lokalen?

LK: Ja, jag hade börjat med den idén, som växte sig allt starkare, och jag hade en modell. Vissa grejer kommer till långsamt, men den här kom nästan direkt. Jag gjorde ett prov med en ribba som jag vred 180 grader, mer på lek, inte lek direkt, men jag ville prova och så jag hade lite tur. På brädan satte jag båtspant och tänkte på idén, men det händer väldigt sällan att det går så fort.

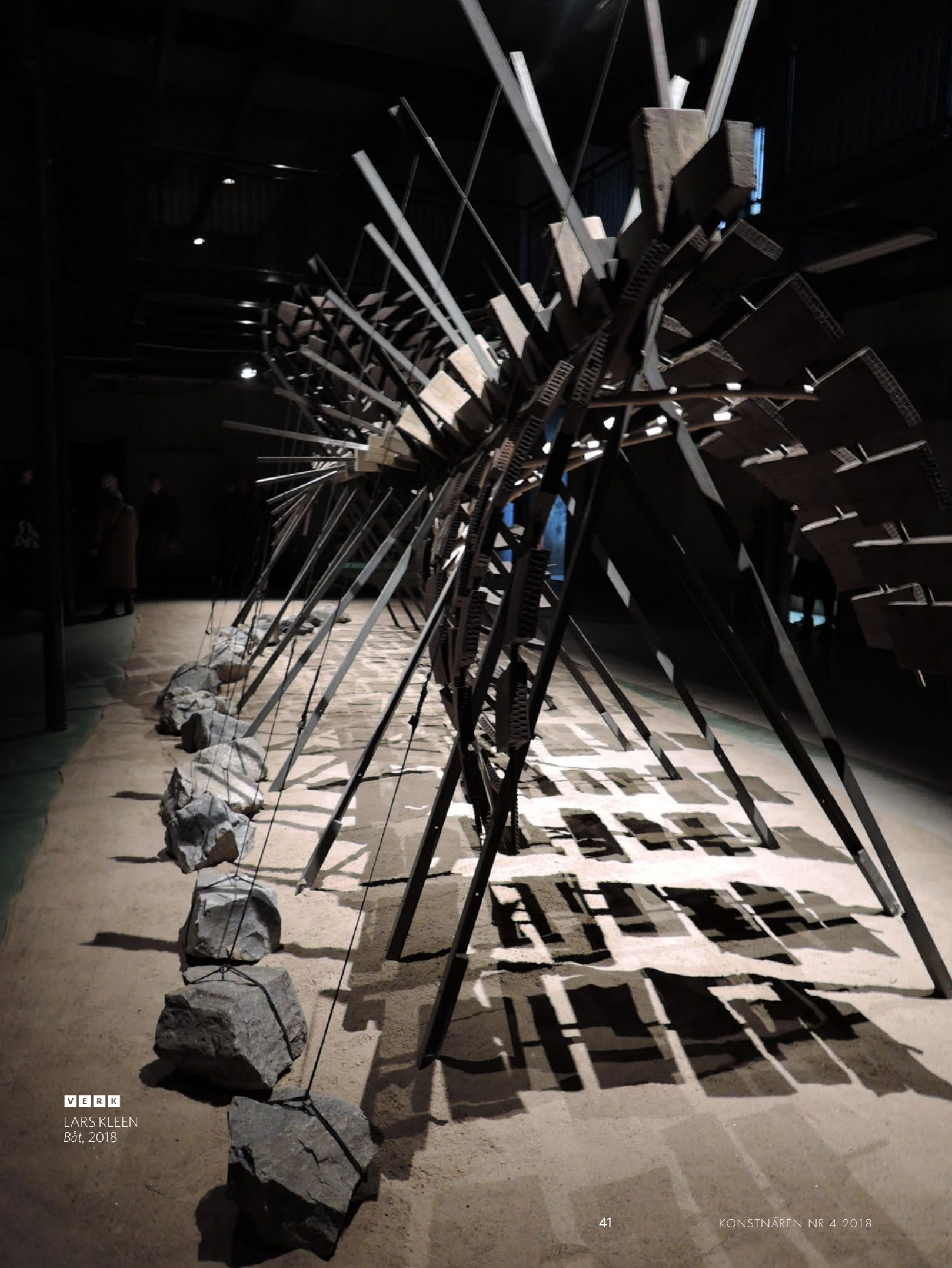
BL: Så du hade börjat med båtidén?

LK: Jag hade vissa teman som jag har hållit på med, det är hus och det är båtar som har funnits med nästan sedan jag började.

BL: Jag är intresserad av skapelseprocessen som jag själv genomlider då och då, och då tänker jag på ett citat ur din text till denna utställning:

"Rum och verk fick tid att känna varandra på djupet. Inga hinder var i vägen. [...] allt eftersom jag såg ▶





VERK
LARS KLEEN
Båt, 2018

”Den vrider sig i kamp
och det är otroligt
vackert – och mycket
drabbande! Den är en
symbol för att konsten är
en motståndsrörelse!”

Beth Laurin

att mina konstruktioner successivt fann sig tillrätta i den miljö de hamnat. Det jag bestämt att åtgärda blev inte av eller glömdes bort. Ett omedvetet motstånd verkade. [...] det här medvetna och omedvetna spelet som pågår i arbetsprocessen ...”

LK: Ja motståndet var – och det har ju du också varit med om – att man har tänkt en sak och så blir den aldrig riktigt av ...

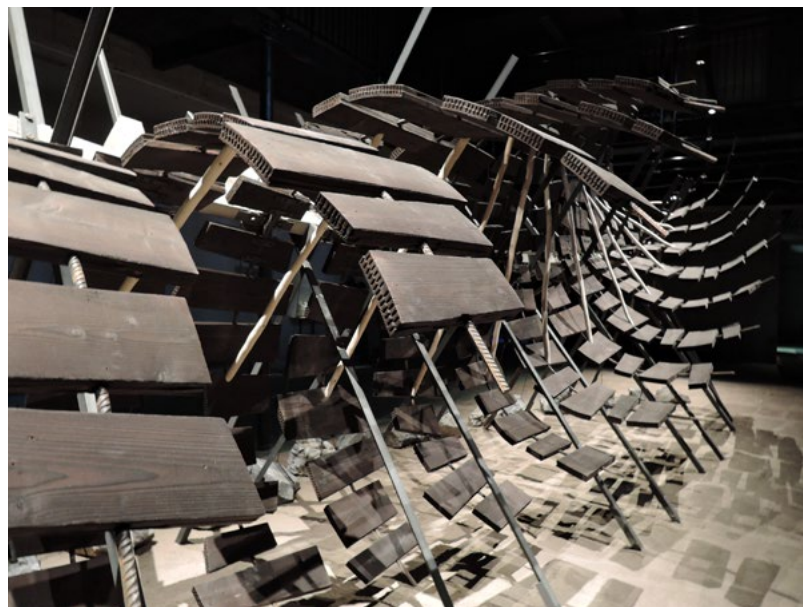
BL: Om jag känner igen...!

LK: Idén ramlar av fast den kan ha varit väldigt



Beth Laurin och
Lars Kleen.

FOTO: JAN WATTEUS



stark från början. Då är det något som verkar i en som gör att man inte realiserar idén. Det visade sig oftast vara rätt att det bara försvann. Jag tänkte först måla om väggar och dörrar, men när jag satt här glömdes det bort.

BL: Kan man säga att du började se skulpturen framför dig när du satt i det här rummet?

LK: Ja, det kan man säga.

BL: Jag är också mycket intresserad av det tekniska. Går det att improvisera när du börjar bygga?

LK: Ja, jag visste att jag behövde göra något som motkraft till båten som ju håller på att välta. Men hur, det visste jag inte. Så stenarna och det där kom till efter hand. Modellen handlade bara om bågens vridning och de där spanten. De där långa svarta järnen kom också till i efterhand. Det var givet att jag ville ha bågen och spanten, men hur det skulle hängas upp visste jag inte från början. Jag hade väldigt många idéer om hur det kanske skulle hängas i taket eller ha stolpar som kom upp från marken. Det kan man ju kalla för en form av improvisation.

BL: Så när du börjar bygga rent praktiskt händer det saker?

LK: Ja, då händer det väldigt mycket. Därför är jag väldigt mån om arbetsprocessen, att vara delaktig i hela skapelseprocessen. Jag vill inte lämna över den till någon annan. Det föds så enormt mycket i själva arbetet. Jag började med att bygga upp stol-

Första utkastet till *Båt*.



Om utställningen

Lars Kleens utställning *Båt* visades på Kummelholmen i Vårberg den 8 september–28 oktober 2018. Uppföljningen *Ö* visas på samma plats till och med den 13 januari 2019.



par med urtag för betongbågen och järnen. Sedan satte jag dit järnen och sedan stenarna.

BL: Allt det här materialet? Hade du det eller skaffade du det?

LK: Det är väldigt enkla material.

BL: Hade du till exempel stenarna? De har ju så perfekt storlek.

LK: Dom spränger på Kvarnholmen så jag valde ut lämpliga sprängstenar och tog hit.

Den vridna formen, ryggraden är betong och den göt jag hemma i verkstan. Den är i sex delar. Allt är tillverkat i verkstan. Det är inte så märkvärdigt.

BL: Jo! Jag tycker att det är väldigt märkvärdigt! Och du är ingen ungdom längre!

LK: Allt är uppbyggt kring den vridna ryggraden. Jag började med att forma armeringsjärnen i verkstan, jag hade ritat båtpantent. Sedan brädlapparna en underifrån och en ovanifrån på järnen. För att de inte skulle påverka armeringsjärnen har jag sågat ur tusentals längsgående kanaler i dom.

BL: [Tyst ...] Oj ...

BL: Det är så snyggt också. Det är du väl noga med också förstår jag!

LK: Ja.

BL: Form och innehåll är ju oskiljaktiga. Så om skulpturens mångtydiga uttryck tänker jag på en mening som Ulf Linde skrivit om dig: "Denna mörka röst ur hans inre." Vad känner du för den?

"Det var en besökare här, en vän, som sa: 'Jag visste inte att du höll på så mycket med döden.' Då blev jag väldigt förvånad!"

Lars Kleen

LK: Det var en besökare här, en vän, som sa: "Jag visste inte att du höll på så mycket med döden." Då blev jag väldigt förvånad!

BL: För mig är *Båt* både liv och död. En enorm kraft som är livet; ditt liv inbyggt vill jag påstå och samtidigt döden – som vrak, som skelett. Den vrider sig i kamp och det är otroligt vackert – och mycket drabbande! Den är en symbol för att konsten är en motståndsrörelse! ●

Lars Kleen är född 1941.

Han bor och verkar i Nacka.

Beth Laurin är född 1935.

Hon bor och verkar i Stockholm.

Konstnärernas Riksorganisation.



KRÖNIKA

”Årets konstsatsningar är ett resultat av gemensamt påverkansarbete.”

Är du en av dem som i dagarna har fått IV-ersättning från Bildupphovsrätt? Såg du att ersättningen ökade eller fick du kanske IV för första gången? I år kan vi glädjas åt historiskt stora satsningar på konstnärernas villkor. Visningsersättningen höjdes med 33 miljoner, varav 15 miljoner till IV och 18 miljoner till konstnärsnämndens stipendier. Kulturrådet fick utökade medel för MU-ersättning. Statens Konstråd fick för fler gestaltningar och uppdraget att skapa ett kunskapsnav för enprocentsregeln. Följerätten har stärkts och professionell bild- och formkonst har blivit ett eget ändamål inom kultursamverkansmodellen. På kommunal nivå antar allt fler enprocentsregeln (fler uppdrag!), samtidigt som både Region Kalmar och Västra Götaland prioriterat medel för MU-ersättningar. Att satsningarna behövs, det vet vi. Statens utredning ”Konstnär – oavsett villkor” som presenterades före sommaren visar på stora behov inom alla konstnärsyrken men bild- och formområdet sticker ut med extra låga inkomster.

Är satsningarna manna som plötsligt regnar från himlen? Som en blixtn från klar himmel har beslutsfattarna insett allvaret? Nej, så är det ju förstås inte, och även om vi är många som ser problem och vill göra något åt dem så vågar jag påstå att utan vårt enträgna arbete hade satsningarna uteblivit. Grunden lades före valet 2014 när vi efter många debatter och uppvaktningar fick vallöften om en handlingsplan för bild- och formområdet. Inte kunde jag

då föreställa mig hur lång tid det skulle ta och hur mycket arbete vi måste lägga ner för att få resultat. Att det skulle dröja ända till mandatperiodens sista budget innan satsningarna kom.

Vi är många som måste engagera oss för att det ska bli resultat. Jag är stolt över att vi tillsammans har varit en pådrivande kraft på nationell, regional och kommunal nivå. För att höja våra inkomster behöver ersättningarna för konstnärligt arbete stärkas, särskilt när det gäller utställningar. MU-avtalet är viktigt och vi ser hur politiken börjar prioritera utställningsersättningarna, men ännu har vi inte sett den stora förändring som behövs. Varför ska det vara så svårt för konstnärerna att få ersättning för sitt arbete när alla vi talar med håller med om att situationen är orimlig? Under 2019 kommer vi att prioritera arbetet med MU-avtalet, den konstnärspolitiska utredningen och presentera nya rekommendationer inom både gestaltungs- och formgivning uppdrag. Det behövs, för även om vi ser vissa framsteg så är det mycket som kan och måste förbättras.

Katarina Jönsson Norling,
konstnär och riksordförande
Konstnärernas Riksorganisation

+ Stort tack till alla konstnärer som är eller väljer att bli medlemmar - för både individuell och kollektiv nytta - och för engagemanget för att förbättra våra villkor.
- Utställningsområdets usla ersättningar.



JURISTEN "Tänk om de som fattar beslut satt med och lyssnade på era frågor."

Nu har det gått två månader sedan jag i början av september tog mitt första juridiska frågesamtal och det började strömma in frågor via mejl. Tänk om de som tar stora och små beslut som styr konstnärens vardag satt med om så bara för en dag och lyssnade till de frågor ni, utöver ert konstnärskap, måste hantera! Låt mig ge en överblick av de vanligaste frågorna:

De olika momssatserna leder till många funderingar. Varför ska det behöva vara så krångligt? Vikten av ateljén är tydlig: Vad händer om jag blir uppsagd, hur gör jag för att ta över någon annans ateljé, vad får jag använda min ateljé till, vad kan jag åläggas av hyresvärden att göra, vad kan man göra för att få värden att reparera en undermålig lokal? Ett annat område som ofta återkommer i era frågor är uppdrag och samarbeten med gallerister, bestäl-

lare, byggare och utställare samt vilka ersättningar och arvoden man bör kräva vid utställningar, skiss- och gestaltningsuppdrag. Jag har fått höra hur ni värnar om era konstverk som skadats, förstörts, hanterats illa och kopierats.

Som synes är det ett brett register med



Katarina Renman Claesson,
ny jurist Konstnärernas Riksorganisation

frågor ni har utmanat mig med. Det är så otroligt lärorikt och spännande så fortsatt att fråga!

På de områden där det finns många frågor och oklarheter fortsätter vi att ta fram material som ger information och stöd. Nu arbetar vi intensivt med att ta fram rekommendationer kring avtal, ersättningar och arvoden som bör finnas i samband med beställning och inköp av konstnärlig gestaltning. Det handlar inte bara om krångligheterna kring offentliga upphandlingar utan också om vikten av förberedelsen inför upphandlingen, bra och balanserade avtal för genomförandet, om konstnären som samordnare för gestaltningsuppdraget samt vikten av god förvaltning av konstverket när uppdraget avslutats och konstverket är på plats. Mer om det nästa gång! ●



Konstnärernas Riksorganisation.

Vi företräder 3 300 yrkesverksamma bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Vi arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer.

**Läs om medlemsförmånerna
och sök medlemskap på kro.se!**

Konstnärernas Riksorganisation.

VERK

ANNA HILLBOM
Greek Tragedy Poem, betong,
gips, pigment, kopparfolie.
100x100 cm.



FOTO: ANNA HILLBOM

Varmt välkommen till Konstnärernas Riksorganisation, Anna Hillbom!

TRE FRÅGOR TILL EN AV VÅRA NYASTE MEDLEMMAR.

Hur ser din konstnärliga praktik ut?

– I mina skulpturer vill jag dechiffrera och förvirra bekanta former, ompröva associativa tillstånd, i objekt som signalerar både magnitud och skörhet. Gips, lera, textil, poetiskt skrivande i form av text eller ljud samverkar för att ta fram materialets kvalitet och en möjlig mystik. Mina poetiska texter blir ofta till simultant med skulpturerna och fungerar som ett mänskligt eller absurt attribut till dessa. Element ur en klassisk kanon omvärderas

för att mjuka upp och omtolka hegemoniska uttryck. Kanske möjliggöra en sinnlig relation till monumentalitet, utifrån en personlig logik.

Vilken politisk åtgärd skulle främja dina möjligheter att vara konstnärligt yrkesverksam?

– Konstnärlön.

Vart för konstnärskapet dig 2019 (utställningar, gestaltungsuppdrag m.m.)?

– Emma Papworth, Amba Sayal Bennett och jag slutför på Galleri 21 i Malmö den

sista i en serie av tre utställningar som ägt rum i London och Dresden under 2018. Jag ställer ut på Italienska Palatset i Växjö i maj och på PuntWG i Amsterdam i september. ●

Bor: Umeå. Konstnärskap jag inspirerats av:

Iman Issas skulpturer. Eileen Myles, Chris Kraus och Maggie Nelson för deras känsliga tentakler och kalejdoskopiska intelligens i skrivandet.

Lägg din medlemsröst

Mellan den 10 och 31 januari kan du rösta fram fullmäktige till Riksmötet 2019 på kro.se. Fullmäktige utgör Konstnärernas Riksorganisationens högsta beslutande organ. Fullmäktige sammanträder på Riksmötet under våren.

Brister i din kommun?

Saknar kommunen en handlingsplan för bild- och formkonsten? Tillämpas inte MU-avtalet eller enprocentsregeln? Du kan få igång en formell process i kommunen. Lägg själv eller tillsammans med ett par kollegor ett medborgarförslag. Läs mer här: kro.se/metodhandbok.

Vårkurs: bokslut och deklaration

Den populära kortkursen i ekonomi kommer under våren att ha fokus på bokslut och deklaration. Information om platser och tider kommer i medlemsbrevet och på kro.se/kurser.

Finns din ateljéförening eller KKV med?

Vi håller på med en riktäckande kartläggning av ateljéföreningar och kollektivverkstäder. Kolla om din ateljéförening/KKV finns med i listan! Sök "kartläggning" på kro.se.

World Art Day

The International Association of Art (IAA) har utsett den 15 april, Leonardo da Vincis födelsedag, till World Art Day. Ta tillfället i akt och uppmärksamma konsten!

Vill bygga nätverk för Stockholmskonstnärerna

Hej Jon Brunberg, ordförande för Konstnärernas Riksorganisation i Stockholms län. Ni syns och tar för er. Vad har ni åstadkommit?

- Vi har de senaste åren arbetat mycket med frågan om den prekära situationen för många stora ateljéhus och andra konstnärliga produktionsplatser i Stockholms län där runt 500 ateljéplatser riskerar att försvinna inom en snar framtid. Vi lyfter frågan på olika sätt, både med konstnärskåren och inom politiken: i artiklar, remisser och debatter. An-

dra insatser har till exempel varit att stötta G-studios enastående påverkansarbete för få att behålla den gamla porslinsfabriken i Gustavsberg. Vi har också varit med och startat upp ateljénätverket Produktionsplatserna som vi hoppas kan bidra till att öka kunskapsutbytet mellan ateljéföreningar i länet och stärka deras position på sikt.

Vilka andra lokala frågor har ni arbetat med?

- En viktig framgång var när staden skrev in i sin budget att MU-avtalet ska tillämpas och att konstnärernas arbetstid ska ersättas.

Det är ett beslut som vi måste bevaka och jobba för att även andra kommuner i länet inför. I år kom landstinget med en ny kulturstrategi och vi har lagt en del tid på den, både i remissvar och debatter, och fortsätter att bevaka att de fina orden i strategin också omvandlas till goda villkor och bra verksamheter för konstnärerna.

Inför höstens riksdagsval deltog vi i de konstpolitiska dueller som arrangerades av kampanjen Kulturvalet m.fl. på Statens Konstråd där vi grillade kommun- och landstingspolitiker.

Vilka är era prioriterade mål?

- Vi vill se goda villkor och förutsättningar för konstnärer i länets alla kommuner. Därför vill vi bygga ett nätverk med konstnärer i kommunerna som kan stötta varandra i arbetet för bättre villkor och en mer relevant offentlig konstverksamhet. Medlemmar som är intresserade av att delta i nätverket eller vill engagera sig på annat sätt får gärna höra av sig till stockholm@kro.se.

Pontus Björkman



Vistelsestipendium sommaren 2019

Nebbeboda skola i Olofströms kommun, Blekinge

Stipendiet vänder sig till alla verksamma inom olika konstnärliga områden, såsom litteratur, musik, bildkonst, film, teater, dans med mera. Utövare som arbetar i Harry Martinsons eller Sven Edvin Saljes anda får företräde.

Sista ansökningsdag är den 31 januari 2019. Ansök via formulär på www.olofstrom.se/vistelsestipendium.

Ansökan skickas till:

Kultur- och fritidsförvaltningen, Box 301, 293 24 Olofström eller via e-post till kof@olofstrom.se.

För mer information kontakta kultur- och fritidsförvaltningen i Olofström på kof@olofstrom.se, 0454-936 04 eller besök vår webbplats www.olofstrom.se.



**OLOFSTRÖMS
KOMMUN**



GALLERI KRETSEN

GAMLA FLICKSKOLAN, ORIONKULLEN
VÄSTRA KANALGATAN 2, SÖDERTÄLJE

Vi vill här informera om, att vi numera har rätt att ansöka om statlig utställningsersättning. Vi hoppas, att vårt fina galleri nu skall bli ett än mer attraktivt ställe att ställa ut på.



www.kretsen.info

Bildupphovsrätt

Bildupphovsrätt företräder nära 100 000 bild- och formkonstnärer i hela världen. Vi skapar avtal för ersättning och ser till att kulturskapare får betalt när deras verk används. Bildupphovsrätt i Sverige drivs utan vinstintresse.



ÅSA BERNDTSSON

Det är i Bryssel det händer

Det är någonting med EU som gör att det är lätt att tappa intresset. Processerna för att ta fram nya lagar känns komplicerade och avlägsna, allt händer borta i Bryssel. Eller om det är Strasbourg ... De måste ju åka mellan städerna, våra EU-parlamentariker, med sina stora pappersbuntar och hundratalens frågor att ta ställning till.

Men vi på Bildupphovsrätt tycker ändå att EU är superintressant. För just nu beslutas det i EU om nya lagar som gäller upphovsrätt på internet. Så under sommaren och hösten har vi haft extra koll på EU och våra svenska parlamentariker. Vi ringer, skickar brev, bokar möten och skriver debattartiklar, kanske såg ni den i Metro?

För våra motståndare – de som tycker att ”gratis är gott” och inte förstår att upphovsrätten är grunden för allt konstnärligt skapande – är väldigt högljudda och välfinansierade. Bakom dem står nämligen nätjättarna Google och Facebook, som i dagläget skär guld med täljkniv eftersom den lagstiftning som finns idag inte klarar att skydda oss upphovsrättsinnehavare.

Detta har EU förstått och det är därför man nu vill modernisera lagstiftningen när det gäller upphovsrätt på nätet, så att en del av de hundratalens miljarder som nätjättarna gör i vinst nu också ska hamna hos kulturskaparna, vars arbete delas och sprids på Googles och Facebooks plattformar.

Tyvärr har de flesta av våra svenska EU-parlamentariker gått på de kampanjer som finansierats av Google och Facebook,

och alla partier utom Socialdemokraterna och Feministiskt Initiativ röstade i september nej till det nya direktivet. För oss är det obegripligt att så många partier väljer att gå amerikanska jätteföretags ärenden i stället för att stå upp för de europeiska kulturskaparna.

Dessbättre var det många parlamentariker från de andra EU-länderna som röstade ja, så processen har nu gått vidare med nya förhandlingar. Men när de är klara, troligen vid nyåret, så ska det röstas om förslaget ännu en gång i parlamentet. Då kommer kampanjerna från nätföretagen att dra igång på nytt, och det kommer säkert att bli lika intensivt som tidigare, med nya fantasiska påståenden om att internets död är nära förestående.

Så vi kavlar upp ärmarna och fortsätter att kämpa för upphovsrätten! Denna rätt är otroligt viktig för konstnärernas ekonomiska framtid och måste respekteras även av jättar som Google och Facebook.

Åsa Berndtsson

ordförande
Bildupphovsrätt i Sverige

Utbetalningar

**December: IV-ersättning
Mars: reproduktion**



FÖLJ BILDUPPHOVS RÄTT PÅ INTERNET

Vi har fått ett nytt fint nyhetsrum på vår hemsida! Där kommer vi att lägga upp nyheter om vad som händer i upphovsrättsvärlden. Om du går in på bildupphovsrätt.se och klickar på "press" i menyraden så kommer du dit! Vill du ha information när vi postar något nytt så klicka på "följ" och lämna din mejladress.

Emma Grip

MILJONER FRÅN SVT OCH UR TILL BILDSKAPARNA

I november fördelade vi cirka 2 650 000 kronor för verk som visades i UR:s och SVT:s program under första hälften av 2018. SVT och UR har ett licensavtal med Bildupphovsrätt som innebär att de får visa konst mot en årsavgift. De rapporterar in vilka verk som använts och Bildupphovsrätt betalar ut ersättning till upphovs-personerna.

Trots att ett stort antal

tv-program granskas kan det hända att ditt verk inte kommit med i rapporterna och därmed inte heller i fördelningen av pengar. Du kan då söka ersättning i efterhand på vår hemsida. Där hittar du också information om vilken typ av verk som ersätts och i vilka situationer som verk kan vara fria att använda.

Anastasiya Deleva

NYTT SISTA ANMÄLNINGS-DATUM FÖR IR 2019

Från och med 2019 är sista anmälningsdatum för IR tidigarelagt med två månader. Sista anmälningsdag är nu den 31 mars 2019. För närvarande kan du söka IR för böcker med publiceringsdatum 2014–2018 samt för tidningar/tidskrifter med publiceringsår 2018. Utbetalningen av IR sker precis som tidigare i november 2019. På vår hemsida finns en mängd frågor och svar som gäller IR. Om du inte hittar svaret på frågan du undrar över är du välkommen att höra av dig på ir@bildupphovsratt.se

Åsa Andersson Forslund

Grundsunda kulturstipendium

Stipendiet består av ett belopp på 15 000 kronor och några veckors fri bostad i en stuga i naturskön miljö vid Prästsjön, Grundsundavallen, Örnsköldsviks kommun.

Alla kategorier av kulturarbetare kan söka stipendiet.

Huvudman för stipendiet är en kommitté utsedd av Grundsunda Hembygdsförening – dess beslut går ej att överklaga. Skriv en personlig ansökan och skicka in den per mail till stipendiekommitté@grundsundahbf.se, med ansökan bifogas fyra färgbilder av egna arbeten.

Sista ansökningsdag: 31/3 2019.

I slutet av april meddelas beslutet om årets stipendiat på Grundsunda Hembygdsförenings hemsida: www.grundsundahbf.se

För upplysningar: Gunnel Westerin 070-365 14 46 eller Ove Johansson 070-264 81 20.



Höga Kusten-stipendiet 2019

Höga Kustenstipendiet delas ut av Kramfors kommun.

Stipendiet består av ett kontantbidrag på 10.000 kr och två veckors logi i Höga Kusten.

Höga Kustenstipendiet kan sökas av verksam nordisk bildkonstnär. Stipendiaten erbjuds möjlighet efter vistelsen i Höga Kusten att ha utställning i Kramfors konsthall.

Ansökningsblankett: www.kramfors.se

Ansökan skickas med post, ej via mail.

Bilderna får ej överskrida A4-storlek för att vi enkelt ska kunna returnera dem.

För information: ninni.mellander@kramfors.se.

Sista ansökningsdag: Fredag 25 januari 2019.



Med rätt att granska konsthandeln

I juni började Sofie Grettve von Rosen på Bildupphovsrätt. Hennes specialområde är den nya lag om skärpta krav för redovisning av följerrätt som började gälla den 1 juli i år. Nu måste konsthandlarna alltid redovisa försäljning till Bildupphovsrätt, oavsett om vi har begärt det eller ej.

Hej Sofie, och välkommen! Vad är din bakgrund?

– Jag har en examen från London School of Economics och arbetade under ett antal år i London, New York och Paris innan jag 2010 kom hem till Sverige. Här har jag främst arbetat som förbundsjurist på Konstnärernas Riksorganisation, vilket gav en god kännedom om



den svenska konstmarknaden.

Hur har dina arbetsdagar sett ut så här långt?

– Fokus har varit på tillämpningen av följerrätten i praktiken och vari problemet med framför allt underredovisningen från konsthandeln har sin grund. Efter sommaren har jag även tagit kontakt med representanter från konsthandeln.

Vad säger konsthandlarna när du kontakter dem?

– Av dem som svarat på våra mejl så tycker jag att dialogen gått bra. Det finns en del oroväckande informationsluckor, men också en stark vilja att göra rätt. Det som oroar mig i detta skede är tystnaden från några av de större aktörerna. Att dessa handlare inte svarar på mejl eller självmant hör av sig är tråkigt, eftersom detta är aktörer som är normgivande inom branschen.

Finns det något som jag som bildskapare ska tänka på när det gäller följerrätt?

– Har ni sålt ett verk och ni senare får kännedom om att detta sålts vidare, försök att finna en länk på utrop

eller gör en skärmdump på annonsen, så kan vi hjälpa till att svara på frågor om eventuell följerrätt.

Emma Grip

Vad är följerrätt?

När konsthandlare säljer vidare ett konstverk för minst 2 275 kronor (2018) har upphovs personen eller dennes arvingar rätt till cirka 5 procent av försäljningspriset. Följerrätten är en del av upphovsrätten och gäller under konstnärens livstid och därefter i ytterligare 70 år. Tanken med följerrätten är att även konstnärerna ska få ta del av konstens eventuella värdeökning.

Läs mer på bildupphovsratt.se.

Varje droppe färg i avloppet är en droppe för mycket

Du kan bidra till en bättre miljö genom att välja att måla med kadmiumfria färger och ta hand om dina färgrester på rätt sätt.

Mer information om hur du målar miljöanpassat finns på www.kappala.se

KÄPPALA
För renare sjöar och skärgård

ÄR DU KONSTNÄR OCH BEHÖVER HJÄLP?

Tillfälligt stöd vid sjukdom eller årlig pension från fyllda 65 år

KONSTNÄRERNAS HJÄLPFOND
08-767 30 00
www.konstnarernashjalfond.se

På önskelistan!

Bli medlem i vår kundklubb och du får 20% rabatt på alla penslar i vårt sortiment!

Kungsgatan 58, Stockholm

**Öppettider: Vardagar 10–19,
lördagar 10–17, söndagar 12–16**

Kreatima
KONSTNÄRSMATERIAL SEDAN 1940

När du har en utställning i Oslo
När tavlorna välter i lastbilen
När du spiller kaffe på datorn
När någon snor dina alster
När någon nallar din smartphone
När någon snubblar in i din skulptur
När du trampar på en spik
När någon trampar på din spik
När du hamnar i rätten
När du hamnar på sjukan en tid
När du flänger på jobb i Montréal
När du tappar kameran i Seine
När du får en vattenskada i ateljén
När det brinner i knutarna

Rätt skönt att ha allt försäkrat

Som medlem i Konstnärernas Riksorganisation försäkrar vi dig särskilt förmånligt.
Ring oss direkt på 08-440 54 40 eller besök gefvert.se

Gefvert